

moteris

1963

1

sausis
vasaris

	Lietuvės moterys laisvės kovoje	1
J. Matulionis	Vasario Šešioliktoji prieš 20 metų Kaune	2
G. Valiulienė	Maldos elegija (eil.)	3
B. Brazdžionis	Sibiro triptikas (eil.)	3
J. Aistis	Okupuotos Lietuvos literatūra	4
D. Petrutyte	Ar ne laikas pagalvoti ir susiprasti?	8
M. Aukštaitė	Dolomitų kalnuose (eil.)	9
O. B. Audronė	Nėra mamytės (eil.)	9
J. Matulionis	Kaip studentai lietuvinio universitetą ir Lietuvą	10
K. Grigaitytė	Veidu prie žemės	13
N. Eišinaitė	Arizona — saulės slėnis	16
• Šeima ir mokykla		18
• Vaiko auklėjimas	Tautinis auklėjimas šeimoje — Z. Juškevičienė	19
Dr. J. Mikelionis	Veda D. Petrutyte	19
R. Matukaitė	Praktiški gyvenimo patarimai	20
• Moterys pasaulyje	Tiesa, kurios jieškome	20
• Gyvenimas Lietuvoje	“Geresnio pasaulio link”	21
• Sveikata		23
• Organizacinė veikla	Rachito liga — prof. dr. V. Tumėnienė	24
• Madų ir grožio pasaulis		25
• Šeimininkų kampelis	Veda I. Kairienė	26
• Knygos		27
		28

ILIUSTRACIJOS

V. Stančikaitė - Abraitienė	Gintarinė klumpaitė	8
—, —	Mergaitė su kanklėmis	11
—, —	Raudoni batukai	12
—, —	Paparčio žiedas	15

“MOTERIS” Lietuvių Moterų Žurnalas Nr. 1 (31) 1963 m.
 Leidėjos: Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija.
 Vyr. redaktorė: Izabelė Matusevičiūtė.
 Administratorė: Bronė Pabedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ontario. Spaudė “Žiburių”
 Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Viršelis ir meninė priežiūra N. Kulpačiūnės. Atskiرو
 numerio kaina 75 ct. Prenumerata metams \$4.00 (žiūr. skelbimą 3 viršelio psl.).

“MOTERIS”, Lithuanian Women's Magazine. 1963, No. 1 (31). Printed by “The Lights”
 Printing & Publishing Co. Ltd. in Toronto. Single copy 75 c.

LIETUVĖS MOTERYS LAISVĖS KOVOJE

Kiekvienais metais lietuvių tauta mini Vasario šešioliktąją, kaip savo nepriklausomos valstybės šventę.

Prieš keturiasdešimt penkerius metus pasauliui buvo paskelbta Vilniuje 1918 metais vasario mėn. 16 dieną lietuvių tautos valia atkurti savo istorinę valstybę etnografinėse ribose ir gyventi laisvai ir nepriklausomai.

Nors Lietuvos valstybės nepriklausomybės akto nėra pasirašiusi nė viena moteris, bet valstybės kūrimo darbe moterys dirbo greta vyrų. Moterys labai daug pasidarbavo kuriantis Lietuvos kariuomenei, aukodamos daug rūbų ir maisto. Nuo pirmųjų valstybės kūrimo metų moterys aktyviai reiškėsi švietimo darbe ir karo nualinto ūkio atstatyme. Po dešimties laisvo gyvenimo metu Lietuva turėjo gerą mokyklų tinklą, o žemės ūkis jau buvo žymiai pakilęs.

Šiais metais sukanka šimtas metų nuo 1863 m. sukilimo prieš caristinę Rusiją. Šie suaktyviniai metai vadinami sukilėlių metais. Prieš šimtą metų Lietuvos sukilėlių kariuomenė žiemos metu kovojo su rusų kariuomene miškuose. Nelygioje kovoje sukilėliai pralaimėjo. Tą sukilimą brutaliai užslopinio Muravjovo baudžiamieji kazokų pulkai. Tūkstančiai vyrų ir moterų buvo nužudyti ar kazokų užplakti. Tuos siaubingus metus rašytojas Jonas Biliūnas pavaizduoja savo "Liūdnoje pasakoje".

Po šio sukilimo numalšinimo prasidėjo lietuvių rezistencinė kova dėl lietuvių spaudos uždraudimo lotyniškais raidėmis. Knygnešių gadyneje ir moterys stėjo atkaklion kovon už tikėjimą ir lietuviybę. Niekas nėra tiksliai suskaičiavęs lietuvių tautos nuostolių žmonėmis ir turtu.

Tūkstančiai knygnešių perėjo kalėjimus ir buvo iš-

tremti į Sibirą. Dalis jų grįžo nuskurdę ir praradę sveikatą į Lietuvą, dalis jų mirė Sibire.

Po trumpo 22 metų laisvo ir nepriklausomo gyvenimo Lietuva vėl pateko dar žiauresnėn rusų komunistų vergijon. Ši tautos nelaimė yra didžiausia visoje ilgoje ištvermingoje kovų istorijoje. Po 1945 metų okupacijos, kuri ir dabar slėgia mūsų tėvų žemę, beveik trečia tautos dalis perėjo kalėjimus ir žiaurų vergų gyvenimą Sibiro priverčiamojo darbo stovyklose. Šiuo kartu nebuvo pasigailėta nė moterų, nė senelių, nė vaikų. Nuo šio teroro, bado ir šalčio mirties, išmirė didesnė pusė ne vien vyrų, bet senelių moterų ir vaikų.

Lietuvos žemelė per šimtą kovos metų yra sugėrusi daug kraujo ir ašarų.

Kas ramino ir stiprino bedales lietuves motinas ir žmonas antrosios rusų bolševikų okupacijos metais, kai daugelis tūkstančių laisvės kovotojų — partizanų buvo žudomi ir kankinami savo tėvų žemėje? Siaubas, kurį išgyveno lietuvių tauta 1941–1951 m., yra šimtą kartų didesnis, kuris nusiaubė Lietuvą po 1863 m. sukilimo.

Bet Vasario šešioliktoji yra ne vien liūdėsio ir skausmo diena, bet ir naujų vilčių ir ryžto. Ji lietuves motinas įpareigoja išsaugoti laisvės ugnelę savo vaikų širdyse, gyvenant toli nuo tėvynės svetimose šalyse.

Jei lietuvių tauta pergyveno šimto metų kovų audras, ji atlaikys jas ir ateityje, kol bus sugrąžinta tautai laisvė ir atitaisyta žemių ir turto nusavinimo skriauda.

Istorija įpareigoja lietuves moteris nepamiršti savo tautos esančios vergijoje, bet savo šeimose diegti lietuvišką meilės ugnelę vaikų širdyse ir išauklėti naują didvyrių kovotojų kartą.

J. MATULIONIS

1943 m. vasario 2 d. Generolas Kubiliūnas praneša, kad į jo kreipimąsi dėl Vasario 16 Dienos, Generalkomisariatas (Vokiečių vyriausia valdžia Lietuvoje) atsakė, kad tą dieną leidžiama tik iškelti vėliavas prie namų, ir Tarėjai uždeda vainiką prie Nežinomojo Kareivio kapo. Šiaip diena skelbiama darbo diena, ypač mokykloms. Bažnyčiose draudžiama tą dieną pamokslus sakyti ir iškilmingas pamaldas laikyti.

1943 m. vasario 13 d. Šiandien savo bendradarbių (Finansų vadybos) pasitarime, informuodamas apie Vasario Šešioliktosios šventę, iškeliu mintį, kad reiktų imtis iniciatyvos tą dieną anksti rytą suorganizuoti pamaldas, į kurias reiktų sukviesti visą valdininkiją. Visi nuoširdžiai tam pritaria. Pavedam p. Sidzikauskui (Finansų vadybos patarėjui) tą viską suorganizuoti ir pranešti visoms kitoms įstaigoms ir įmonėms.

1943 m. vasario 15 d. Einu pas Generolą. Painformuoju, kad Vasario 16 d. yra rengiamos pamaldos, ir ar Generolas nesutiktų dalyvauti. Jam nepatinka, kad taip anksti — „išeitų lyg pasislėpę“. „Juk darbo diena“ — sakau. „Bet bus per daug organizuotai“ — sako jis, ir matau, kad eiti nenori. Kelio Ramanausko (Žemės ūkio Tarėjo) mintį, kad ar neatrodytų Generolui reikalinga Vasario Šešioliktosios proga padaryti mažą pobūvį. „Pagalvosias...“ Vakare pas mane susirenka pobūvio beveik visa buvusi Lietuvos laikinoji vyriausybė ir jos artimiausi bendradarbiai su poniomis. Vakarą praeina nuoširdžioje nuotaikoje. Užbaigiam Himnų.

1943 m. Vasario 16-toji. Tai jau trečia iš eilės ne laisvoj Lietuvoj. Iš pat ryto skubu į Įgulos bažnyčią. Ateinu dar prieš šešias, bet jau bažnyčia apypilnė. Iš tarėjų dalyvauja Mackevičius ir Narakas. Kitų ar nėra, ar nematyt. Prieina žmonių pilnutėlė bažnyčia. Ateina ir tie, kurie į bažnyčias iš viso nevaikšto — dr. Pajaujis, prof. Petkevičius ir daugelis kitų. Bažnyčioje nuotaika pakili. Po mišių Himnas. Kunigas, išėjęs giedoti Libera juodai apsilvilkęs, pradeda: „šiandien pamokslus sakyti uždrausta...“, ir išpyškina visą pamokslą. Prakalba apie 10 minučių. Nei persižegnojo, nei pasakė „Amen“. Reiškia, pamokslo nebuvo. Bet pasako viską, kas reikalinga. Žmonės skirstosi lyg Vėlykų rytą. Vėliavos dar nevisur iškeltos. Kiemsargiai tik kelia. Ant Lietuvos banko rūmų jau iš nakties iškelta vėliava. Eidamas į bažnyčią negalėjau išskirti, kokia ta vėliava. Pasirodo, trispalvė. Sargai užkėlė dar naktį.

Vadybon susirinkę tarnautojai apie darbą mažiau-siai galvoja. Susikviečiu direktorius. Pasišnekam, pasidžiaugiam pavykusiomis pamaldomis. Apie 10 val. ateina tarnautojai ir prašo dalyvauti jų paskubomis suruoštame minėjime. Einu. Reikia sakyti prakalbą. Sakau. Nors tokiais laikais reiktų kiekvieną kalbą pa-

sirašyti, bet kad nėra laiko. Viskas vyksta labai greitai. Išvedu paralelę tarp anos 16-sios ir dabartinės. Sąlygos panašios. Karas tada ir dabar eina prie galo. Mažųjų tautų reikalai tada buvo iškelti, bus iškelti ir dabar, ir panašiai. Himnas, Lietuviais esame mes gimę.

Skubu pas Pirmąjį Generalinį Tarėją. 11 val. einam uždėti vainiko ant Nežinomo kareivio kapo. Su Mackevičium sutariam, jei Generolas šiandien nieko neruošia, tai, uždėję vainiką, visi tarėjai ir gen. direktoriai renkamės pas mane kabinetan. Šiuo tuo pavaišinsiu. Publikos prie Karo muzėjaus mažai. Mat darbo diena. Jei ne Finansų vadybos tarnautojai, kuriuos paleidau nuo 11 val. ir kurie visi susirinko čia sodelin, tai beveik nieko ir nebūtų. Kubiliūnas uždėjo vainiką ir jau nori eiti. Publika pradeda Himną. Visi traukia, o kaikas ir ašarą braukia. Dabar žmonės jaudinasi lengvai. Užtenka pamatyti savo vėliavą, išgirsti Himną, ar šiaip patriotinę dainą, jau ir kaista veidai ir drėgsta akys. Skirstomės. Generolas nieko neužsimeina. Reiškia, atsisakė ką nors daryti.

Susirenka visi pas mane. Praleidžiam apie porą valandų ne bergždžiai. Visi pripažįsta, kad pas mus negerai. Nėra vienybės, nėra atvirumo, visi nepatenkinti generolu...

Visos Vadybos nedirba. 4 val. p.p. visas Kaunas renkasi prie Karo muzėjaus vėliavos nuleisti. Generalkomisariatas teikėsi leisti po vokiško himno giedoti ir lietuviškąjį. O po to eisena į kapus. Bet tik šaligatviais. Žmonių minios iš visų Kauno kampų traukia link Karo muzėjaus. Vainikų begalės. Nepriklausomos laiku to niekados nėra buvę. Kiekviena vadyba, kiekviena įstaiga, įmonė, kiekvienas kolektyvas siunčia vainiką. Lietuvaičių tautiškais rūbais pilnos gatvės. Tikras paradas! Vokiečių rudukų nematyti. Jei kuriam reikia eiti, tai tik vežiku važiuoja. Mat bijo lietuvių. Gali kilti incidentų. Kulkosvaidžiai ant stogų, vokiečių butuose visur išstatyti. Laukia kažko nepaprasto. Ech! Ateis, mat, lietuviai ir pakis savo galvą! O minia vis auga...

4 valanda. Padedami vainikai. Jais apkraunamas visas paminklas. Vokiečių himnas. Tyla. Jokio incidento. Jokio triukšmo. Tik kažkas užsideda ant galvos kepurę. Nors tiek parodo savo nusistatymą. Lietuvos Himną minia gieda nepaprastai drausmingai. Tarsi geras dirigentas diriguotų gerai išmiklintam chorui. „Marija, Marija“ sugieda tris punktus. „Išgelbėk nuo priešo baisaus“ — ypač pabrėžtinai!

Meldžiasi žmonės ir supranta maldos reikšmę. Ji taip arti šiandien jų širdžiai, jų sąmonei, jų nusiteikimams. Iškilnės baigtos. Rimtis šimtaprocentinė. Eina į karių partizanų kapines. Ten tas pat.

Vokiečiai lyg ir nusivylę, kad taip viskas rimtai, ramiai, tvarkingai, drausmingai vyksta. O šitas ramumas juos daugiau baugina ir erzina.

O laisve, laisve, kaip tu toli —
Už vandenynų šniokščiančių.
Sunkus tavin mūsiškis kelias,
Jame tiek daug šurpių kančių...

Rūpintojėlis

G. VALIULIENĖ

MALDOS ELEGIJA

Žaidžia pluoštas spindulių
pro spalvotą stiklą
ir sustoja ant nusvirusios galvos.
Artinuos prie Tavo amžino altoriaus
ir šių dienų ramybės ir taikos.
Tariu — atleisk, kad nemačiau
praeinančiam žmoguj aš Tavo veido,
ir nesidalinau širdim, nė duona,
nors Tu ją pats davei — — —
Atleisk, kad aš
per savo meilę
nematau ir Tavo saulės,
ir per rūpestį rytojū
užmirštu, kad mūsų ateitis
Tu vienas tik esi.
Ir visuomet kalbi
ar tai triukšmingoj gatvėj,
ar maldyklos vienuoj —
sakai žodžius per šimtmečius nepasikeitusius:
— Ko nori, kad tau padaryčiau? —

B. BRAZDŽIONIS

SIBIRO TRIPTIKAS

1. Atolydis

Dėkoju, Viešpatie, už tavąjį atodūsi
Rūstybėj stepių siaučiančios gamtos,
Dėkoju, Dieve, Tau už ledjūrio atolydį,
Dabar bent mano kaulai nevaitos.

Naktį apraudęs mane mėnulio,
Vėl spaudžiant speigui, spindulys sušals,
Septyniasdešimt žemiau nulio
Mano širdis, pradėjus plakt, pakels!

Ir džiaugsis ji, erškėčio šakose ledinių
Žvakių skambėjimo nuo vėjo budinama iš duobės:
Jos kaip Mišių varpeliai sidabriniai,
Per šventąjį Rarotų Pakylėjimą skambės.

2. Kapas Karachijoje

Ledas. Sniegas. Girios. Negyvenami plotai.
Karachijos TSR. Kustanajaus sritis.
Ir toliausių tolybių tolybėj miglotoj
Nuogu durklu žiemos perverta pilnatis.

Kažkas tarė: — Pakaks... Nusileido žvaigždė jo...
Suklupau pusės kelio uolotam take.
Ir palaidojo. Daug kas dalios pavydėjo
Po plėšinių žemių velėna sunkia.

Kryžių beržo rauplėto užunešė pusnys,
Ir jo niekas neras, ir jo nieks neįeškos,
Kai ant manojo kapo giedodamos usnys
Pasitiks dieną grįžtančios žemės taikos.

3. Vėlinių pamaldos

Tamsu. Naktis. Tarpe Košlavo ir Pečioros. Gruodas.
Du šviesūs arnotai baltais šešėliais rymo.
Čia neskambėjo Dievo garbei šventas žodis
Nuo septintos dienos pasaulio sukūrimo.

Ir ateina atbalsis Introibo per žemę kaip legenda.
Christe eleison — Kyrie eleison atsišaukia, —
Ir šitos pamaldos pasiekia tolimą stovyklą Karagandą.
Giesmė sargybiniui mongolui ašarą ištraukia.

Ir pamaldžiai palinkusiom pušų viršūnėm skamba
Dominus vobiscum!
Ir Et cum spiritu tuo srūva klonis, —
Tai atnaušauja Kristaus auką su profesorium
Dovydaičiu Pranciškom
Šventasis kankinys vyskupas Teofilis Matulionis.

Pirmosios okupacijos ir karo metų tarybinė lietuvių literatūra ribojosi išimtinai propagandiniais dalykais, dėlto jos apimtis ir reikšmė yra daugiau negu menka ir vargu ar įmanoma būtų ji literatūros mastu vertinti. Reikia padaryti išimtis vienai Salomėjai Nėriai, kuri dėl susidėjusių sąlygų ir grynai asmeniškų priežasčių pradėjo rašyti lietuviška patrijotine tema ir sukūrė tikrai puikių ir išlikiančių eilių. Visi kiti okupacijos šaukliai, neišskiriant net ir Petro Cvirkos, literatūros vengė.

Pirmaisiais pokario metais buvo dėtos gana didelės pastangos išjudinti lietuviškąjį raštą. Į tą darbą buvo pritraukta negrožinės literatūros redaktorių postų. Bet tais laikais buvo labai gyvas lietuvių atsparos partizaninis karas. Padėtis buvo aštri, įtempta ir netikra. Okupantai, norėdami palaužti rezistenciją, pradėjo žemės ūkio kolektyvizaciją, ir tada partizaninė kova dar labiau užvirė. Prasidėjo dažni masiniai nekaltų žmonių išvežimai, kurie palietė ir rašytojus. Tai tokiame įvykių fone turėjo vystytis sovietinė lietuvių literatūra.

Literatūros raida nebuvo palanki dar ir dėl to, kad keli tikri rašytojai ir ištikimi bolševikinės tvarkos ramsčiai pačiais pirmaisiais antrosios rusų okupacijos metais pasitraukė iš gyvųjų tarpo: Salomėja Nėris (1945 m.), Liūdas Gira (1946 m.), Petras Cvirka (1947 m.).

Apie pirmųjų pokario metų sovietinių rašytojų veiklą dar anksti ką nors konkretnesnio pasakyti, nes tikroji dalykų esmė neprieinama. Pejėgesni rašytojai, gyvi būdami, beveik nieko stambesnio ir reikšmingesnio nepaskelbė. Tačiau dabar pradeda ryškėti, kad kairieji jų kūrybinio darbo nebuvo apleidę, tik jų kūryba tais „aštriais klasių kovos“ laikais atrodė, spėjame, labai jautrus, o tuo pačiu ir nereikšmingas dalykas. Atrodo, kad ne tik rašytojų sąjunga su pačiu Petru Cvirka priešakyje, bet ir partija buvo pasimetusi. Nes tik taip ir tik tuo galima būtų aiškinti tikrųjų partijos narių ir kandidatų pasitraukimas iš tikrosios literatūros darbo ir, pasiteisinimui prieš partiją ir visuomenę, persimetimas į literatūros mokslą, kaitaliojimas žanrų ir mutizmas. Tai patvirtina paskutiniais metais Balio Sruogos ir Petro Cvirkos raštai, bei jų kitoks literatūrinis palikimas.

Petras Cvirka pats pirmas bus palietęs literatūroje partizaninį judėjimą. Tai temas jis paskyrė apsakymą „Pabučiavimas“. Atrodo, kad ta tema bus Cvirką palietusi iki pačių jo sielos gelmių. Jis buvo besiruošęs tam dalykui paskirti stambų veikalą, kurio fragmentai yra paskelbti XII-tame jojo raštų tome. Iš likusių nuotrupų, ypač iš autoriaus rankraštyje išbrauktų vietų, galima spėti, kad tai galėjo būti tikrai didelis kūrinys. Sunku pasakyti kas pastūmėjo Cvirką imtis taip aštrios ir pavojingos temos. Neišjungiamas ir suabejojimas bolševikinėmis vertybėmis, kuris prasikiša jo užrašų knygutės vienoje bei kitoje vietoje. Be abejo, jo paskatinti, ir kiti rašytojai tos „aštrios klasių kovos“ temos nesišalino. Partizanai paliesti V. Valsiūnienės „Veronikoje“, T. Tilvyčio „Ušnyneje“, J. Baltušio „Abišalėje“ ir kitur. Postaliniais laikais pasirodė dvi pilnos apim-

ties iš partizaninio karo Lietuvoje: A. Baltrūno „Pavasaris Dainavoje“ ir J. Usačiovo „Nemunas laužia ledus“.

Tai ir visa, ką artimiausi partijai rašytojai yra pokario metais sukūrę. Iš viso susidaro įspūdis, kad tie seni „vilgai“ pabojo išeiti iš girios, bet tarsi sudarė sąlygas pasireikšti seniems ir ypač jauniems žmonėms. Visų jų vadinamus literatūrinius „laimėjimus“ paliesiu atskirais žanrais: proza, poezija, drama ir literatūros mokslo.

Į bolševikų rašytojų eiles pradėjo veržtis nepriklausomybės laikų komunistinio pagrindžio žmonės. Iš jų tarpo ypatingon padėtin iškyla pirmosios okupacijos čekistas, organizavęs lietuvių inteligentijos naikinimą ir didžiuosius birželio išvežimus, Aleksandras Gudaitis - Guzevičius. Jis pasišovė sukurti 1918-19 m. legendą ir epopėją: parašė du labai ištętos apimties veikalus: „Kalvio Ignoto teisybė“ (1948-1949 m.) ir „Broliai“ (1951-1955 m.). Tie jojo romanai perkrauti „istoriniais faktais“, laiko ir vietos atributais. Autorius nei didele fantazija, nei rašytojo talentu per daug nepasižymi, bet tuos esminius trūkumus stengiasi nugalėti darbu. Veikalas, taip sakant, gana liaudiškas užmanymu ir atlikimu. Medžiaga taip susiūta, kad visos paslaptys per siūles kyšo. Tai „tikra“ istorija su tikriniais vardais, kur yra visi epopėjos dalyviai nuo Kapsuko iki Plechavičiaus. Tik patsai vyriausias didvyris, Kalvis Ignotas, simbolinė asmenybė, kuri yra pasišovusi atstovauti visai Lietuvos „liaudžiai“, brolis Norbertas yra simbolinis darbininkijos atstovas.

Kalvio Ignoto teisybė populiariausia visais įmanomais būdais ir visomis galimomis priemonėmis. Romanui pripažinta „stalininė premija“, išverstas į rusų ir svarbesnių liaudies demokratijų kalbas, padarytos dvi jo inscenizacijos: viena teatrui, antra liaudies saviveiklos scenai ir pastatyta filmas. Kaip jau minėta, tuose didžiuliuose romanuose medžiaga meniškai neapdorota, dėl to net palankioji bolševikinė kritika bemaž atvirai abejoja veikalo išlikimu, nes autorius mato tik dvi spalvas: juodą ir baltą.

Iš senesniosios kartos rašytojų nuo pat pirmosios bolševikinės okupacijos pradžios pradėjo reikštis Antanas Vienuolis-Žukauskas. Jis parašė du stambesnius kūrinius: „Išduktė“ (1946 m.) ir „Puodžiūnkiemis“ (1952 m.). Autorius yra atidavęs svetimiams ir saviems viešpačiams savo sąžinės duoklę, su ypatingu pasimėgimu juodindamas nepriklausomybės laikus, tačiau jis vis dėlto yra pasilikęs rašytojo ir literatūros lygyje. Be to, paskutiniais savo gyvenimo metais parašė visą eilę jaunystės atsiminimų, kurių literatūrinė vertė taip pat negali kelti abejonių. Tam tikra prasme *Vienuoliui tautos nelaimė naudon išėjo*, nes jis turėjo atsikratyti „viešnių iš šiaurės“ temų ir grįžti vėl į tą buitį, iš kurios jaunystėje buvo nupinta „Paskenduolė“ ir kiti jo kūriniai. Prieš Vienuolį blanksta visa ir niekas jam nepriylgsta.

Iš neutraliųjų reikėtų paminėti Balio Sruogos kačetiniai atsiminimai, paskelbti dešimčiai metų pralinkus po jo mirties, ir Mykolaitis-Putinas, paskelbęs

romano apie 1863 metų sukilimą pirmąją dalį. Čia tektų paminėti ir Jieva Simonaitytę, paskelbusi romaną iš Mažosios Lietuvos buities, kuriuo ji iki koltumo stengiasi įsisteikti partijai ir okupantams. Jos romanas buvo paskelbtas sovietų žurnale *Sovietskaja Literatura*, kuris yra leidžiamas net šešiomis kalbomis.

Kaip jau minėjome, rašytojai bolševikai, kaip Jonas Šimkus, rašto privengė, ir tik 1953 metais išėjo jojo apsakymų rinkinys. Tą pat galima pasakyti ir apie Joną Marcinkevičių ir jo brolių Antaną, kuris persimetė net į eiles ir kelionių įspūdžius. „Pergalės“ žurnale buvo paskelbtas jo romanas „Gimimo diena“.

Iš tosios grupės tikrai išsiskiria Juozas Baltušis. Tai tikras talentas, nors jam stinga literatūrinės kultūros, bet pasakojimas gaivalingas ir gyvas. Jis retkarčiais skelbęs prozos dalykėlius, bet daugiau dėmesio skyręs teatro pjesėms. Yra paskelbęs sudurstytą apsakymėlių knygą, pavadintą „Parduotosiomis vasaromis“ kuri reikia laikyti nemažu laimėjimu. Būdinga yra tai, kad šios grupės rašytojai vengte vengia opių, o itin aktualių temų. Jie visi juodina nepriklausomybės laikus. Prie jų reikėtų priskirti ir kiek nuošaliau stovintį Vytautą Si-

rijos-Girą, kuris daugiau dėmesio skiria formaliniams dalykams ir yra parašęs pora neblogo pasisekimo dalykėlių: apsakymas „Žmonės baltais chalatais“ (1949 m.) bei „Žmonės iš didžiojo laivo“ (1951 m.) ir romaną „Buenos Aires“ (1956 m.).

Opesnes ir aktualesnes problemas palietė nauji žmonės, atėję literatūron po karo įvairiais keliais iš kitų profesijų. Laikraštininkas Jonas Dovydaitis (Prano sūnus) 1948 m. pasirodė su romanu „Po audros“, kuriame iškėlė pramonės darbininkų buitį, gydant karo žaizdas ir atstatant sugriautą pramonę. Tą romaną autorius vėliau perdirbo ir 1953 metais jį paskelbė nauju vardu: „Didieji įvykiai Naujamiestyje“. Aktualias „socialistinės statybos“ temas pajudina Halina Korsakienė apsakymų rinkinyje „Gimtajame mieste“ (1949 m.) ir ypač apysakoje iš gydytojų buities „Gyvenimas išėjus“ (1954 m.). Čia paminėti dalykai didele menine verte nepasižymi, tačiau jie yra labai būdingi bolševikinio rašto pavyzdžiai, pavaizduoją nuotaikas, kuriomis žmonės gyvena, ir įdomūs tuo, kad paliečia aštrias, dažnai plačius atgarsius iššaukiančias problemas, bet,

kai jos nustoja aktualumo, veikalai patys eina į užmarštį.

Bet drauge auga ir naujos jėgos. Beveik visi jaunieji ateina iš pionierių ir komjaunimo gretų. Partinėmis doktrinomis apsišarvavę, bet vis dėlto jauni, pilni entuziazmo ir drąsos. Tačiau bolševikinis gyvenimas bematant ir jaunimui tuojau ragus nulaužia. Iš tikrųjų, jaunimas yra visiškai pasimetęs. Savarankiškumas yra labai apribotas. Visi geresni autoriai iki paskutinių laikų apšmeižti ir indeksuoti. Dėlto ir jaunimo kūrinėliuose sutinkama drąsa nėra tikra drąsa, bet paprastas nesuvokimas padėtyje. Taip sakysime, vienas jaunuolis paskelbė labai nevykusią noveliukę „Padaigos Mirti“ (1947 m.). Jos turinys toks: komunisto-girtuoklio įskusti nekaltai žmonės, grįžta iš Sibiro ir jis, Padaiga, bijodamas jų keršto, nusižudo. Kritika baisiai dalykėli puolė, bet nė dėlto, kad silpnai parašyta, o dėlto, kad nutolo nuo socialistinio realizmo normų ir palietė opią, nors nepramanytą temą. Aišku, kad kritika jauną autorių pražudė. Jis arba nustos visai rašęs arba rašys, taip, kaip Mykolas Sluckis, pagal partijos pakištą temą: tokis rašymas lygus savižudybei.

Proza ir be nebus pats sunkiausias rašymas bolševikinėje tvarkoje. Sunkiausia prisitaikinti, sunkiausia įtikti. Dėlto proza yra ir labiausiai nusususi.

Karo metu poezija iškilo pirmojon vieton. Iškilo ji ne dėl pakilios nuotaikos ir ne dėl poetinių talentų apstumo, bet dėl grynai pašalinių priežasčių. Viena pagrindinių priežasčių tikrai bus buvusi popierio stoka. Galima įsitikinti, paėmus į rankas karo metu pasirodę lietuvių kalba leidiniai: mažos apimties, skurdžiai atspauda, bloga popierio rūšis. Antroji priežastis yra ta, kad bolševikai literatūrai idėjinį (publicistinį, tendencinį) momentą stato pirmon vieton, o formą paskutinėn. Tuo galima paaiškinti faktą, kad rašytojai, kurie eiliavimą jau seniai buvo užmetę (pvz. A. Venclova) arba visai eilėmis rašyti nebuvo mėginę (pvz. Kostas Korsakas), šoko eiliuoti ir sudaryti rimtą konkurenciją prezidento pirmininkui Justui Paleckiiui, — Justui Palemonui. Korsakas vargu ar tiksliai bus pasielgęs pokario metais grįždamas į literatūros mokslą, juoba, kad nauja kritikų plejada, kuri jį visai jau baigia užgožti, atrodo, ne jojo išauklėta, o iš jojo būtų išėjęs visai neblogas bolševikinis eiliuotojas.

Iš Rusijos vyresnieji parsivežė visą poetų kartą, išsiauklėjusią „raudonosios armijos eilėse“: Valeriją Valsiūniene, Eduardą Mieželaičių, Vladą Mozūriūną, Vacį Reimerį, kurie, reikia pripažinti, išaugo ir šiandien jau duoda toną. Iš jų visų daugiausia talentingas Eduardas Mieželaits. Jame justi iki šių laikų labai žymi Bernardo Brazdžionio įtaka. Kiti taip sau, net ir silpniesni.

Mieželaits pagarsėjo feljetoninio pobūdžio poema, pavadinta „Broliškaja poema“, apie trijų respublikų hidroelektrinės statybą Dūkšte. Eiliavimas lengvas ir vietomis net grakštokas.

Į literatūrinę veiklą pirmaisiais pokario metais įsijungė nemaža nepartinių poetų su Mykolaičiu- Putinu, Vytautu Sirijos-Gira ir net Petru Vaičiūnu. Tilvytis netik įsijungė, bet 1950 metais jam buvo suteiktas „liaudies poeto“ vardas.

Poezijai bolševikai stato kiek kitokius reikalavimus negu prozai. Poezijai privalus meistriškumas, ji turi skambėti. Reikia pripažinti, kad kaikurie eiliuoti mo-

ka: eilės ritmingos, sakiny s sklandus. Tiesa, ir talentai poezijoje gauseni. Kartos dažnesnės, gretos glaudesnės: nuo Jovaro ir Vaičiūno iki Justino Marcinkevičiaus, Algimanto Pabijono (gim. 1936 m.) einama per Tilvytį, Venclovą, Valsiūniene, Matuzevičių, Mieželaičių, Antaną Jonyną, Mozūriūną, Reimerį... Algimantą Baltakį. Vieni jų stipresni, kiti silpniesni, bet geros sąlygose jie galėtų gerokai išaugti. Visas vargas tai tas idėjinis vienodumas. Kiekvienas nukrypimas plakamas. Visai neseniai buvo kritikuojamas poetas Širvys už pesimistines ir supuvusias idėjas, kurių jis prisigaudęs Maskvos Lunačarskio vardo literatūros institute...

Bendrai paėmus poezija yra daugiausia pažengęs žanras. Ji turi grų savybių. Ypač išbujojęs poemos žanras. Jau minėta E. Mieželaičio „Broliška poema, ir prieš keleta metų pasirodžiusi Justino Marcinkevičiaus poema iš studentų gyvenimo: „Dvidešimtas pavasaris“. Pastaroji sukėlė daug kontraversijų, bet galų gale buvo pripažinta idėjiškai gera. Joje jaučiama Kazio Binkio feljetonų įtaka.

Dramaturgija lietuviuose visais laikais buvo pati silpnoji vieta. Nenuostabu tad, kad ir dabar ji bene labiausiai atsilikusi rašto rūšis. Pokario metais Balys Sruoga sukūrė du geru veikalus: „Apyaušrio dalia“ ir „Pajūrio kurortas“, bet tie dalykai buvo laikomi šešėlyje, tik tai paskutiniu laiku kiek apie tai kalbama. Gal tai ir geriausi tenai sukurti scenos dalykai, bet teatro savėsp nepatraukia. Ir teatre veikia bolševikinis dėsni s. Ne geros dramaturgijos bolševikiniam teatrui reikia, bet gerai praveistos komunistinės idėjos.

Dėlto į dramaturgus prasiveržė Borisas Dauguvietis, parašęs pjesę „Naują vagą“ ir pirmąją tarybinę komediją „Žaldokinę“. Teatrui pjeses rašė ir Jonas Marcinkevičius: „Sugrįžimą“ (1947 m.) ir „Tėvynės šaukia“ (1953 m.). Geresnių pjesių yra parašęs Juozas Baltušis: „Gieda gaideliai“ (1946 m.) ir „Anksti ryteli“ (1953 m.). Baltušis turi gyvą liaudišką dialogą. „Gieda gaideliai“ buvo statoma ir už Lietuvos ribų. Teatro neapleido ir Augustinas Gričius. Teatruose jo buvo pastatyta du dalykai: „Išvakarėse“ ir „Karšta vasara“. Jo tema daugiausia sukasi apie „buržuazinių laikų“ juodinimą. Tai įprastas praeityje kiek susitepusių žmonių arkliukas, nes praeities juodinimas prilygsta dabarties pagyrimą ir išaugstinimą, net tada, kai apie tai pjesėje nė puse žodžio neprisimenama. Ir, žinoma, daug geriau, kai tai sako žmogus ne komunistas, tai būna „objektyviau“. Paskutiniu laiku dramaturgijoje pradėjo gyviau reikštis Juozas Grušas. Jis sukūrė postaliniais laikais net du scenos veikalus: „Dūmas“ ir istorinę tragediją „Herkus Mantas“. Pastaroji turėjo didelį pasisekimą. Tai gana vidutinis kūrinys. Jis turėjo pasisekimą dėl veikale pasitaikančių patriotinių vietų replikose ir monologuose, o taip pat ir dėl kovos su įsibrovėliais epizoduose.

Bet tikrasis dramaturgas, atrodo, dar tik ateina. Tai jaunas komedijų rašytojas Kazys Saja (gim. 1932 m.). Jis savo karjerą pradėjo Klaipėdos teatre. Jis studijuodamas Klaipėdos Mokytojų institute, parašė (1955 m.) pirmą komediją „Lažybos“. Greit po to pasipylė visa eilė jo komedijų: „Vis per gerą širdį“, „Silva studentauja“ ir „Septynios ožkenos“. Atrodo, kad jam fantazijos nestinga. Be to, jis jaučia sceną, moka sudaryti situacijas. Jei kritika jo nenužudys, — o pavojus yra, nes savo komedijose ima gana jautrias temas, — tai gali išaugti labai rimtas scenos talentas. Po vieną pjesę parašiusių,

galėtų atsirasti dar keletas, bet tai jau atsitiktiniai žmonės.

Reikėtų tarti žodis ir apie vadinamą liaudies savi-veiklos dramaturgiją. Joje bene stipriausiai reiškiasi V. Miliūnas. Ir taip pat reikia paminėti, kad Lietuvoje jau yra sukurti net keli savi filmai: „Aušra ant Nemuno“ (Scenarijus Baltušis), „Tiltas“ (Dovydaičio), „Ignotas grįžta namo“ (pagal Guzevičiaus romaną) ir dar vienas kitas trumpesnis dalykelis.

Iki postalininių laikų apie literatūros mokslą beveik nėra kas kalbėti. Ribotasi vien straipsnių rinkiniais. To taip pat gal negalima būtų kitaip išaiškinti, kaip tikrai nurodymu „iš augščiau“, suprantant tąjį „augščiau“ didžiosios tėvynės sostinėje, ne Vilniuje. Tie straipsnių rinkimai koncentruodavosi ties kuriuo nors vienu klausimu, pvz.: „Knyga apie Petrą Cvirką“ (1949 m.), „Koklūkinė tematika lietuvių tarybinėje literatūroje“ (1952 m.), „Lietuvių kalbos ir kultūros klausimai J. V. Stalino veikalų kalbos mokslo šviesoje“ (1953 m.) ir kiti. Prie to reikėtų pridėti kelis mokykloms skirtus literatūros istorijos konspektus, kurie taip pat yra buvę diskutuoti viešose konferencijose. Tuo būdu palyginę šiuos laikus su Stalino „asmenybės kulto“ laikais, matome nemažą skirtumą.

J. V. Stalinas savo veikaluose „kalbos mokslo klausimais“ visai nedviprasmiškai kalbėjo apie natūralų „atskirų tautų kalbos ir kultūros išnykimą“.

Pirmuosius ledus yra pralaužęs akademikas-profesorius Kostas Korsakas, išleisdamas monografiją apie A. Vienuolio romaną „Puodžiūnkiemį“, pasirodžiusį 1953 metais, taigi reikia manyti parašytą ar sumanytą, dar Stalinui gyvam esant.

Bet po to reikalai pradėjo taisytis. Jau 1954 metais

pasirodė dvi jaunų literatūros istorikų monografijos: L. Gineičio studija „Kristijono Donelaičio poema „Metai“ ir V. Galinio „Petro Cvirkos apsakymai“; sekančiais metais J. Lebedžio „Simanas Stanevičius“. Buvo išleistos brolių Juškų dainos, Janonio ir Bilūno raštai su kritiniu įvertinimu. Ir galop pasirodė didelė ir gražiai paruošta (tiesa, su nepateisinamomis spragomis) „feodalinio perijodo“ lietuvių literatūros istorija su priderinta plačia chrestomatija. Pažymėtina ir tai, kad tie leidiniai aprūpinti rodyklėmis ir kitomis smulkmenomis, kurios jiems sudaro rimtą mokslinį išpūdį. Toje srityje yra padaryta didelė pažanga, ypač turint galvoje tą siaubą, kuris gobė visą kraštą „asmenybės kulto laikais“. Literatūros moksle, noromis nenoromis, pasireiškia tam tikra dozė patrijotizmo, nes neišvengiamai kalbama apie mūsų kovas dėl savarankiškumo. Praeitį jie gali vienaip ar kitaip iškreipti, bet josios paneigti negali.

Šios trumpos pastabos, aišku, klausimo neišsemia ir vispusiškai neinformuoja apie dabartinę literatūrą okupuotoje Lietuvoje. Tam reikėtų išsamesnės studijos. Tektų paliesti gal daugiau ne bendrus, bet individualius atsitikimus, kurie ten sukelia ginčus ir gal net reikšmingesnes pasekmes. Gal reikėtų paliesti ypatingą rašto rūšį, kurį ten vadina feljetonu. Tai šmaikščiu ir aštriu tonu trumpai suminimi nusikaltimai ir kita, kas daugiau kartais šviesos duoda negu didesni literatūros žanriniai dalykai.

Bendra išvada tokia. Iki šiol tik poezijoje ir gal dramaturgijoje šiek tiek pažengta. Apčiuopiamesni laimėjimai literatūros moksle. Literatūros skurdimas ne nuo rašytojų ir ne nuo lietuviškų marijonečių, kuriems vietinio patrijotizmo gal ir nestinga, o nuo Maskvos užmačių priklauso.

Žvejų laivai

Klaipėdos krašte

Ar ne laikas pagalvoti ir susiprasti?

D. PETRUTYTĖ

Profesija, kuriai nereikalingas pasiruošimas

Ne vienam, tur būt, dingtels į galvą mintis: tokios profesijos iš vis nėra ir būti negali! Kaip žinoma, kiekviena profesija turi savo specifinius reikalavimus ir todėl be bendrojo išsilavinimo visuomet yra būtinas profesinis pasiruošimas. Besiruošiantieji tapti gydytojais per eilę metų studijuoja mediciną, kunigais — teologiją, mokytojais — pedagogiką, gyvulių augintojais — gyvulininkystę, agronomais — žemdirbystę ir kitas panašias profesijas. Žodžiu, nėra ne tik profesijos, bet ir užsiėmimo, kur nebūtų reikalingas tam tikras pasiruošimas. Paprastai tas pasiruošimas nesibaigia dar teoretinėmis studijomis, bet būtinai turi būti apvaisinkuotas praktiškuoju darbu.

Visai nuosekli išvada. Taip ir yra. Prie to viso norėčiau tik tiek pridurti, jog ir sagos žmoniškai neišsūsi, jei šiek tiek nepapraktikuosi ir nepagalvosi kaip tai padaryti.

Taip, viskam gyvenime reikia daugiau ar mažiau pasiruošti, bet vis dėlto vienai profesijai nereikalingas joks pasiruošimas. Ir tai yra *tėvų profesija*.

Keistenybių keistenybė

Daug keistenybių yra pasaulyje ir nemaža nesąmonių pasitaiko kasdien. Apie tai yra kalbama, rašo-

ma, diskutuojama, aiškinamasi. Tačiau viena keistenybė, perduodama iš kartos į kartą, dar niekada nėra buvusi keliama aikštėn. Atvirkščiai, jina be jokios kritikos visų pagarbiai yra toleruojama.

Toji nuo amžių einanti keistenybių keistenybė — tai negalvojimas ir nesupratimas reikalo tėvų pasiruošimo, kad jie bent vidutiniškai galėtų atlikti savo luomo uždavinius, iš kurių pats svarbiausias — vaikų auklėjimas, atseit, asmenybių brandinimas. Pagalvokim ar tam nereikalingas ne tik pasiruošimas, bet ypatingas pasiruošimas?

Keista ir nuostabu, kad žmonės nesupranta tokio, pernelyg, aiškaus reikalo, ir nenujaučia kaip patys sau prieštarauja: tai nuneigdami tėvų paruošimo reikalingumą, tai čia pat statydami jiems nepaprastus reikalavimus bei kraudami ant jų neparuoštų pečių atsakingiausias pareigas. Negana to, jei jų pečiai ima linkti, tai drįstama juos peikti, smerkti ir jiems priekaištauti. Vieni į pragarą gramzdina, o kiti tautos duobksiais apšaukia, o šieji visą bėdą bando suversti laikams. Bet nė vienas nepagalvoja apie tokių samprotavimų neloģiskumą.

Pirma paruoškime, o paskui reikalaukime

Kas iš tėvų nereikalauja ir kas jų neįpareigoja? Tur

būt, tokių nėra. Nedaug tėra ir tų, kurie jau pradeda rūpintis praplėsti tėvų sąmoningumą.

Tauta, valstybė, Bažnyčia ir visuomenė reikalauja iš tėvų dvasiškai ir fiziškai sveiko prieauglio, narsių tėvynės gynėjų, stiprių charakterių, socialių ir tautiškai susipratusių jaunuolių.

Negalima būtų tvirtinti, kad tėvai nekreiptų dėmesio į tuos reikalavimus ir kad jie nesistengtų jų įgyvendinti, bet taip pat negalima pasakyti, kad rezultatai būtų džiuginantys. N kartą jie pasirodo ir atvirkščiai proporcingi įdėtoms tėvų pastangoms.

Dažnai girdime kalbant, kad tėvai, labiausia motinos, turi atlikti ir kunigo, ir gydytojo, ir gailestingos sesers, ir pagaliau mokytojo bei advokato pareigas. Tad, ar ne laikas būtų pagalvoti ir suprasti, kad tokioms komplikuotoms ir taip svarbioms pareigoms atlikti būtinas yra nuoseklus ir moksliskas tėvų paruošimas.

Kunigas, gydytojas, mokytojas ar slaugė savo profesijoms ruošiasi per kelerius metus. Jei jiems reikalingas toks ilgas pasiruošimas, tai nejaugi tėvai, kuriems, kad ir dalinai, tenka atlikti kelių profesijų uždavinius, nėra reikalingi paruošimo? Vėjais nueis kunigo darbas, jei tėvai neparuoš dirvos Dievo žodžio sėklai, bergždžios bus gydytojo pastangos, jei tėvai nesugebės sveikai auginti savo vaikų. Nedaug išmoks mokytojas, jei mokins nebus paruoštas priimti žinias. Per vieną vaiko ausį įeis, o per kitą tuojau pat išeis mesti visuomeniniai šūkliai, jei šeimoje viešpataus nedarnumas ir griunamoji dvasia. Nedaug lietuviybės dvasios beįkvėps lituanistinės mokyklos, jei tėvai nebus tuo pasirūpinę priešmokykliniame vaiko amžiuje.

Dažnai kaltindami tėvus, neužmirškime, kad jie daug ko nepadaro arba daug ką padaro ne iš blogos valios, bet dėl nežinojimo kaip padėti vaikui iš pat mažumės augti ir bręsti „malonėje pas Dievą ir pas žmones“. Kitais žodžiais tariant: dėl nežinojimo pačių elementariausių vaiko dvasinės higienos reikalavimų. Nuo jų vienokio ar kitokio respektavimo šeimoje ir priklauso vėlesnis žmogaus sąmoningumas, sugebėjimas ne smukti žemyn, bet kilti augštin, pajėgumas savarankiškai ir visuomeniškai galvoti, turėjimas tautinės savigarbos bei meilės tėvų kalbai ir kultūrai.

Negana nuolat kalbėti, įrodinėti ir patvirtinti, kad šeima yra svarbiausias vienetas, kuriuo remiasi visos

profesijos ir bendrai viso gyvenimo egzistencija, o mūsų atveju ir tautybės bei lietuviybės išsilaikymas išeivijoje, bet nedelsiant reikia susirūpinti to vieneto vispusišku pajėgumu. Ne žodžiais, bet rimtu ir pasišventusiu darbu teišlaikysime sveiką, gają ir atsparią, nuo bendrojo tautos kamieno atskeltą atžalą — šeimą.

Kai neparuošti tėvai, neturėdami reikalingų žinių, nepajėgia savo vaikams sudaryti tinkamų vystymosi sąlygų, tai gyvenimas išeina vis labiau „nesusitupėjusios“ asmenybės. Viso to išdava — žmogaus nužmogėjimas, besireiškiantis tautiniu, doroviniu, visuomeniniu bei religiniu palaidumu. Tatai jau pernelyg aiškiai rodo šių dienų skaudūs įvykiai, vis dažniau besikartoją tarp įvairių luomų, profesijų bei tautybių.

Todėl šalia visų kitų „degančių“ tautinių bei politinių reikalų susirūpinkime tėvams kursų organizavimu. Juose turėtų būti nagrinėjami bendrieji auklybos reikalai, labai glaudžiai susieti su tautinio auklėjimo uždaviniais išeivijoje.

Tautinis auklėjimas, lituanistinis švietimas — šiais laikais ir šiose gyvenimo sąlygose — negali būti vykdomas nesiskaitant su prigimtiniais žmogaus plėtros dėsniais.

Pradžią jau padaryta. Montessori dr-ją pramynė takelį. Dabar reikalingas gilesnis visuomenės susidomėjimas, pritarimas ir parama. Tolimesnė darbo tąsa ir sėkmingumas priklauso nuo lietuviškosios visuomenės supratimo ir susipratimo auklėjimo ir lietuviybės išlaikymo baruose. Jeigu nesuprasime ir neįsisąmoninsime sau, kad vaikas yra tasai nežymusis kupstelis dėl kurio svyrinėja mūsų tautinis vežimas, kad ir iš visų pusių ramstomas, taip ir nepajusime, kaip jis vieną dieną visai apvirs.

Kol dar nevelu, savo dėmesį, pastangas ir bent dalį medžiaginių išteklių sistemingai nukreipkime į tautos pumpurą — vaiką ir į tautos kamieną — šeimą.

Montessori dr-ją nuo savo įsisteigimo jau yra suorganizavusi trejus kursus ir eilę paskaitų vaiko auklėjimo klausimais. Teoretiškai ir praktiškai buvo nagrinėjama: a) kaip namuose paruošti kūdikiui ir vaikui tinkamas sąlygas jo dvasinei plėtrai, b) kaip vaiką stebėti, c) kaip ir kur įieškoti priežasties kūdikiui ar vaikui nerimaujant, verkšlenant, „ožiujantis“, d) kas sukelia vaikų nervingumą bei įnorių ir kaip to vengti, e) kaip, kada ir kiek padėti vaiko veiklumui. Tai labai svarbus veiksnys asmenybės susidaryme.

MARIJA AUKŠTAITĖ

DOLOMITŲ KALNUOSE

*Dolomitų kalnuos
Virš purių debesų —
Laikiau puokštę delnuos —
Edelweiso žiedų.
Ir tiesiau į tave,
Lietuvėle brangi! ...
Ašarota srove —
Tu iš tolių žvelgi.
Tu žvelgi, tu regi,
Savo dukrą kalnuos! ...
Bet kas tau ir kas man —
Šiandien irklus paduos? ...
Šlerno uola kieta ...
Jūros gėlmė — plati ...
Tarp tavęs ir manęs —
Dolomitai augsti.*

ONA B. AUDRONĖ

NĖRA MAMYTĖS

*Nėra mamytės — pravirko vėjas,
Nėra mamytės — kartoja naktys,
Kartoja dienos būrin suėję —
Nėra mamytės mūs keliui sekti.*

*Tik geras, geras Tėvynės smėlis,
Kad jis mamytę užklojęs supa
Ir tas berželis, tas svyruonėlis,
Kad jisai kapą šakom apsupo.*

*Tik geras, geras tylusis kelias,
Kad jis mamytei vartus atkėlė,
Kur snaudžia egliai, pušelės žalios —
Kad ir kapuose — vis tėviškėlė.*

KAIP STUDENTAI LIETUVINO UNIVERSITETĄ IR LIETUVĄ

J. MATULIONIS

Keista buvo Lietuvos valstybės atkūrimo pradžia. Kaimas išimtinai lietuviškas. Miestas ir miesteliai visokie — tik ne lietuviški: žydiški, rusiški, lenkiški, kiek ir vokiški. Ir niekas iš miestiečių už Lietuvos valstybę nekovojo, be mažų išimčių. Arba abejingi, arba prieš. Geriausiu atveju jie buvo rungtynių stebėtojai: kas laimės.

O rusiškojo bolševizmo agentai, simpatikai zujo visur. Jie darė viską, kad tik nesusikurtų tautinė Lietuvos valstybė. Propaganda, šmeižtai, bjaurūs gandai, niekinimai ir pajuoka — viskas buvo nukreipta prieš lietuvišką idėją.

Kaimas stovėjo stipriai. Jis buvo jau priaugęs prie savistovumo. Sava dvasia. Savo idealogišku nusiteikimu. Nors neturtingas ištekliais, turtingas pasiryžimais. Romantika kvėpta Basanavičiaus, Kudirkos, Tumo, Maironio — jau buvo giliai įsiaknijusi tautos gelmėse. Lietuvos kunigaikščių aureolė žavėjo ir 1918-19-20 metų karo suvargintą lietuvių, ir, jei jis dar viešai nedrįsdavo reikšti savo slaptų svajonių — būti įpėdiniu anos galingos Lietuvos — tai savo tarpe jie buvo daug kartų apkalbėję, aptarę, apsvarstę visas valstybės kūrimo, valstybės egzistencijos ir josios pažangos problemas.

Lietuviškas kaimas sukūrė Lietuvą!

Su valstybės atstatymu sekė ir visi kiti priedai — tautai ir valstybei reikalingos institucijos — mokyklos, gimnazijos ir pagaliau... 1922 m. Lietuvos Universitetas Kaune.

Sunki buvo jo pradžia. Buvo patalpos, buvo auditorijos ir katedros, bet profesūra — jauna, be patyrimo, be pasirengimo, nors pasiryžusi ir entuziastinga.

Atsirado ir studentija. Dalis atėjo iš senų universitetų. Dalis valdininkų, dalis iš baigusių Lietuvos gimnazijas. Dalis ir iš Lietuvos kariuomenės laikinai atleistų karininkų — augštąjį mokslą eiti ar tęsti. Sąstatai labai įvairūs visais atžvilgiais.

Taip ir prasidėjo 1922 m. rudenį lietuviško universiteto lyg ir pastovus gyvenimas — paskaitos. Kartu prasidėjo studentijos gyvenimas — organizuotas ir neorganizuotas. Studentija savo kilme, kaip sakytą, buvo mišri. Mišri amžiaus atžvilgiu, pradedant nuo visai senovo amžiaus ligi jaunučio abituriento. Mišri tautiniu atžvilgiu. Metėsi į akis didelis procentas žydų. Mišri ir ideologiniu atžvilgiu. Kalbos universiteto koridoriuose buvo įvairios: buvo girdėti lietuvių, rusų, žydų.

Pirmas susikirtimas

Buvo tokia bendra visiems studentams dar pavasarį įkurta L. U. Studentų Savišalpos draugija. Rudenį mokslui prasidėjus šaukiamas jos narių visuotinis susirinkimas. Vyksta universiteto didžiojoje salėje. Pirminkauja studentas Lastauskas, universiteto raštinės tarnautojas. Eina kalbėtojai ir kalba įvairiomis kalbomis, kas kaip nori: rusiškai, kiek žydiškai, nors mažai, ir kiek lietuviškai. Čia pat salėje susidaro būrelis lietuvių atsargos karininkų. Susidairome, atsisėdame šalia vienas kito, ir nustebę pradedame tartis — ką daryti? Mūsų, tuo tarpu, didelė mažuma. Kas iš lietuvių lietuviškai nusistatę, nežinome, nes dar vienas kito ne-

pažįstame. Didelis nuošimtis moterų, kaip ir bendrai universitete. Siūlyti balsavimus — nepraeis, nes dauguma aiškiai žydiška, o ir lietuvių dalis balsuos ne už lietuviškus reikalus, būdami linkę į tada viešpatavusį internacionalizmą. Tad balsavimo nėra ko ir siūlyti: tik duosi lyg ir teisę toliau kalbėti nelietuvių kalba.

“Levai, tu niekur nefigūruoji, eik ir užprotestuok” — kreipiamės į mūsų tarpe buvusį atsargos karininką leitenantą Leoną Tuskenį, technikos fakulteto studentą. Jis vėliau buvo Plentų ir Sauskelių departamento direktorius. Mirė tremty — Australijoje.

“O ką aš turiu jiems pasakyti?” — klausia Leonas. Bet sutikdamas iš anksto.

Čia pat sumetame: “protestuojam prieš susirinkime vartojamas ne lietuvių kalbas. Ir jei taip eis toliau, ir prezidiumas tai leis, mes neatsakome už pasekas”.

Leonas savo gaudžiu, bet tvirtu balsu taip ir išdrožė. Ir didelė publikos dauguma iškart pabūgo: kaip perkūno trenkta metėsi prie durų. Mes pasilikom besėdį nedaugiau 15 vyrų. Pasiliko ir kiti lietuviai. Apšidairę, kad ultimatumo šalininkų yra tik maža grupelė, dauguma erzeliuodami grįžo į savo vietas. Bet susirinkimo nuotaika buvo sugadinta. Pasijuto nesmagiai ir prezidiumas, nesusigaudė ką daryti ir rusų kalbos vartotojai. Prezidiumas nutarė taip: susirinkimas baigiamas, greit bus šaukiamas kitas. Žinoma, aptarus susidariusią padėtį ultimatumo šviesoje.

Po kelių savačių tikrai L. U. Studentų Savišalpos dr-jos valdyba vėl šaukia savo visuotinį susirinkimą.

Atrodo, kad pasirengę visi: ir kalbų kalbėtojai, ir organizatoriai, ir lietuvių kalbos gynėjai, ir rusų kalbos propagatoriai.

Tuo laiku Lietuvoj buvo stačiai tautinių mažumų diktatūra. Lietuva įstodama į Tautų Sąjungą turėjo pasirašyti tautinių mažumų apsaugos deklaraciją. Tautinės mažumos nebuvo suinteresuotos nei lietuvių tautos kultūros, nei jos kalbos puoselėjimu, ir buvo stipriai pasinėšusios į savo teisių vykdymą, savo teisių demonstravimą, savo kalbų kišimą kur reikia ir kur nereikia. Žydai ir gudai turėjo savo ministerijas. Visos mažumos turėjo savo pradines mokyklas ir gimnazijas, valstybės išlaikomas. Atrodė, kad jų visų kalbas turi mokėti kiekvienas valstybės valdininkas. Steigiamajame Seime žydų frakcijos atstovas Rozenbaumas savo kalbas sakė žydų kalba, kurią turėjo suprasti kiti atstovai. Sekdami tuo lenkai, vokiečiai turėjo sakyti kalbas savomis kalbomis. Kaune ir visoj Lietuvoj, žydams priklausančios krautuvės turėjo žydiškas iškabas. Kaunas atrodė kaip koks babiloniškas miestas. Žydiškai skaityti galėjai išmokti iš iškabų. Skaitė jas Zigmas Starkus, jis užvedė ant tos minties ir mane. Išmokau žydiškai skaityti ir aš. Ir buvo įdomu pamatyti, kad žydiškos raidės, o rusiški žodžiai.

Tad nenuostabu, kad ir universitete mažumos saivaliavo. Norėjo vartoti ne tiek savo kalbą, bet kažkodėl taip jiems mielą — rusų. Visai ignoravo valstybinę kalbą — lietuvių. Jų teises saugojo ir universiteto vadovybė, visai nesikišdama į šį reikalą. O kiti valstybiniai organai, esant universiteto kultūrinei autonomijai, tuo labiau kištis negalėjo.

Bet mes lietuviai studentai taip pat buvome laisvi. Ir nusprendėme — kodėl mes turime klausytis nesuprantamų kalbų mūsų bendruose susirinkimuose? Ar turim išmokti žydų, lenkų, vokiečių, rusų kalbų? Ar negeriau, jei jie išmoks lietuvių kalbos? Atrodė natūralu, kad taip. Juk jie visi baigs Lietuvos universitetą, o nemokės kalbėti lietuviškai. Tad ir apsisprendėm pasilikti prie lietuvių kalbos. O tą dar reikėjo iškovoti. Ar nekeistai šiandien skamba po 40 metų?

Draugijos valdyba, atidariusi susirinkimą, davė teisę susirinkimui rinktis prezidiumą. Lietuviai jau buvo kiek susiorganizavę, ir išrinko pirmininkauti lietuvių, lietuvių kalbos šalininką. Lietuvių ši kartą susirinkime buvo daugiau, o žydų mažiau. Dalis jų pasirinko saugesnę pusę — pasilikti namie. Taigi susirinkimas jau buvo lietuviškose rankose.

Susirinkimas prasideda. Gauna balsą studentas žydas. Pradedą kalbėti žydiškai. Ne rusiškai, kaip buvo praktikuota anam susirinkime. Reiškia, jis nori pasinaudoti savo tautinės mažumos keista teise. Pirmininkas jį sustabdo ir prašo kalbėti lietuviškai. Žydas ne-

klauso ir toliau tęsia žydiškai. Pirmininkas ir vėl stabdo, ir ši kartą aiškiai įspėja: „jei kalbėsi nelietuviškai, atimsiu balsą“. Žydas „nesupranta“ ir tęsia toliau savo tautinę misiją.

Pirmininkaujantis stabdo vėl, atima balsą, ir praneša — „sekantis kalbėtojas, Petras Spetyla“.

Spetyla prieina prie katedros, bet žydukas nesitraukia ir vietos neužleidžia. Kyla triukšmas. Maišosi žydiški ir lietuviški šūkiai. Studentas Pranas Vainauskas (atsargos karininkas) prieina prie Spetylos ir visu balsu stato ultimatumą:

„Arba tu jam duodi į snukį, arba aš tau“. Ir čia pat laukia.

Spetyla, pastatytas prieš tokią galimybę, stumia žyduką nuo katedros (laimei tas buvo mažesnis) ir lipa pats. Kalba jis, kalba kiti, bet jau tik lietuviškai. Žydai nei ši kartą, nei kitais atvejais daugiau nemėgino kalbėti nei rusiškai, nei žydiškai. Pamatė lietuvių tvirtą nusistatymą ir to užteko.

Taip buvo apgintos lietuvių kalbos teisės savam jaunam universitete.

Naikina rusų kepurės

Tą patį rudenį ir antras žingsnis buvo žengtas universiteto lietuviškumui apginti. Tai buvo kova su rusiškų universitetų kepurėlių nešiotojais.

Rusų universitetų studentai turėjo visą uniformą: ilgas ligi kelių švarkas, arba juodas trumpas, bet visi su blizgančiomis sagomis. Kепurė: mėlynos spalvos viršus, su žalsvu apvadu apačioje. Tai ot šitos kepurės ir paplito tarp Lietuvos universiteto studentų. Dėvėjo jas išimtinai studentai žydai. Kažkodėl jiems šios kepurės buvo prie širdies. Vieni jų buvo atėję iš rusiškų universitetų, bet kiti, jaunikliai, niekad nebuvo buvę nei Rusijoje nei jos universitetuose, bet kepurės rusišką įsigijo.

Nu ir ką?

Universiteto vadovybė irgi matė, kad svetimų universitetų kepurės, taigi uniformos, buvo dėvimos, bet nesiėmė jokių priemonių sudrausti. O kiti, turį jėgos kištis, nei galėjo, nei norėjo. Labai kas kam galvoj, kas kokią kepurę gatvėję dėvi! Bet rusiškų kepurėlių tuo laiku Kauno gatvėse buvo apščiai. Ir tai sudarė nekokį vaizdą. Kaunas su rusiškais studentais! Tuo laiku lietuviai studentai jokių nei savo draugijų, nei bendrų uniformų dar neturėjo.

Tad ir vėl kilo lietuviams studentams klausimas — kas daryti?

Šį kartą kažkaip viskas ėjo visai gaivališkai, neorganizuotai. Pradėjo studentai lietuviai vaikščioti trejukėmis ir kepurės rusišką pjaustyti. Prievara? Smurtas? Taip, ir prievara ir smurtas!

Ir pamatai tokį vaizdą. Eina rusiška kepurė, ir, žinoma, apšepusi, suglamžyta, gerokai padėvėta. Tokia mada buvo pas rusus studentus: kuo senesnė kepurė, tuo garbingiau. Juk pas juos buvo ir specialus

Raudoni batukai

V. Stančikaitė - Abraitienė

terminas prigijęs — amžinas studentas. Tai kepurė turi būti senų seniausia ir, žinoma, „rubaška“ šniūreliu persijuosta ir virš kelnų išleista. Ir dabar trejukė pačiumpa tą apšepusią kepurę, du iškilmingai laiko, o trečias su peiliuku pjauna kepurę kryžiu: skersai ir išilgai, ir vėl mauja „rusų studentui“ ant galvos. Ir taip nė žodžio vieni kitiems netarę išsiskiria. Nei barinių, nei pikto žodžio. Vieni patenkinti, kad sumedžiojo, kitas patenkintas, kad tik tuo ir pasibaigė. Daugiausia toji medžioklė vyko prie universiteto, Mickevičiaus gatvė, arba ir universiteto viduje.

Ir taip per savaitę neliko Kauno universitete nė vienos rusiškos studento kepurės. Kam ir nebuvo padarytas skylėtas kryžius, tas jau ją paliko šeimos archyve, viešumon nekėlė.

Trečias žygis

Trečias žygis atlietuvinant Lietuvos laikiną sostinę jau išėjo iš universiteto ribų ir apėmė visą Kauną, o paskui ir visą Lietuvą. Bet iniciatyva išėjo iš lietuvių studentų; jie buvo ir pradininkai, ir svarbiausi vykdytojai. Šiandien galima žiūrėti į tai iš laiko perspektyvos ir tik konstatuoti, kas buvo. Vieni šį žygį gyrė, kiti koliojo ir peikė. Ir tai dar labai smarkiai. Bet faktas lieka faktas, kad taip buvo.

Tai buvo „iškabų murzinimo operacija“.

Tai vyko 1923 m. vasario - kovo mėn. Aš pats tuo laiku buvau Klaipėdos krašte, nes po Klaipėdos sukilimo studentų — atsargos karininkų — dar neatleido, turėjome pasilikti Klaipėdos krašte ilgesnį laiką ir eiti įvairias pareigas. Buvau Šilutės komendantūros adjutantas.

Bet man asmeniškai ir nesant prie tos operacijos, teko gerai viską išgirsti ir gerai susipažinti.

Kaip minėjau, Kaunas, o kartu ir kiti miesteliai, su savo krautuvų iškabomis atrodė bjauriai. Žydija nejuto, ar nenorėjo justi, naujos lietuviškos valstybės dvasios, nesuprato lietuviško atgimimo ir neįvertino lietuviškų ambicijų. Ji — žydija — ėjo savo tautinės mažumos didybės pabrėžti ir savo teisių, kurių Lietuvoj niekas ir niekad neginčijo, neva ginti. Bet žydiškai rašytos iškabos rėžė lietuviui akį, ir jam buvo nesmagu jo atkovotoj Lietuvoj matyti ant kiekvieno žingsnio svetimus jeroglifus, kurie, iš esmės kalbant, tenkino tik tuščias žydiškas ambicijas. O ir pirkejai buvo ne žydai, o tie patys lietuviai.

Vyriausybė šitų reikalų netvarkė, nenorėjo erzeli, kuris tuojau būtų buvęs išneštas į platųjį pasaulį. Vyriausybė būtų buvusi apskusta Tautų Sąjungai, kad laužanti mažumos teisių apsaugos deklaraciją. Taigi liko „privati iniciatyva“.

Bet kova su iškabomis buvo žymiai komplikuo-tesnė, negu su rusiškais kepurėmis.

Valstybė ir jos saugumo organai su policija prieky privalėjo saugoti viešąją tvarką, saugoti piliečius ir jų turtą. Vidurdieny iškabos nepašalinsi. Bus triukšmas. O Lietuvoj tuo laiku — 1923 m. — buvo karo stovis. Vaikščioti naktį nebuvo leidžiama. Jei vaikščiosi, tai tik su specialiu policijos išduotu leidimu. Kaip jį gauti? O ir gavus, tai to dar mažai. Gali nudažyti vieną kitą iškabą, bet ne visas, ir ne visame Kaune. O ta visa „operacija“ negali tęstis kelias savaites. Reikėjo ją atlikti viena naktia.

Studentai (faktiškai studentai ateitininkai) susineša su Seimo Darbo Federacijos frakcijos nariais dr. Ambrozaičiu, Radzevičium, Jočiu ir kitais, gauna jų pritarimą savo planams ir pažadą pagalbos — sulietuvinti Kauną. Kauno apskrities policijos vadu buvo

Janušonis, senas ateitininkas ir studentas Kauno universitete. Jis jau aktyviai buvo dalyvavęs ir rusiškų kepurinių operacijų. Taigi visai savas žmogus. Sudaromas štabas, kuris turi didelį uždavinį: suorganizuoti tiek grupių, kiek reikalinga visam miestui; privirti reikalingą kiekį deguto; gauti kibirus, šepetius ir kopėčias. Pire viso to darbo, kurio ėmėsi studentai ateitininkai, reikėjo pritraukti ir Kauno miesto moksleivius ateitininkus. Negalėčiau pasakyti šiandien, kiek komandų reikėjo suorganizuoti, bet jų turėjo būti kelios dešimtys.

Policija tos visos operacijos „nematė“. Tik rytojaus dieną jie atraportavo savo viršininkams, kad „nežinomi piktadariai“ pakeitė miesto išvaizdą: žydiški parašai buvo švariai užsmaluoti, ir kas svarbiausia, jų greit nenuplaus. Žydai norėjo jas ir laikyti, kaip antisemitinį nusikaltimą ir kartu kaltės įrodymą. Bet policija išleido įsakymą tuoj pat iškasas sutvarkyti, ir kad jos būtų švarios. Jos buvo ištaisytos, bet jau lietuvių kalba.

Kilo didelis triukšmas — „gvalt“. Kilo triukšmas ir Seime. Kairiosios frakcijos mėgino susidaryti sau kapitalą, kaip tautinių mažumų teisių saugotojų čempionai, Seime pasipylė paklausimai Vidaus Reikalų

ministeriui ir Ministeriui Pirmininkui. Žinoma, buvo labai aišku, kad be policijos bendradarbiavimo ir be jos „nematymo“ esant karo stoviui ir gatvėms esant tuščioms, nebuvo apsieita. Juk čia dalyvavo šimtai žmonių, ir dar su įrankiais. Reiškia, atsakinga policija, atsakingas Kauno miesto ir apskrities viršininkas, atsakingas Vidaus Reikalų ministeris, atsakinga ir visa Lietuvos vyriausybė.

Ypač labai jau stengėsi tą visą bylą kelti ir populiariinti socialdemokratų Seimo frakcijos atstovas Šiaulių advokatas Markauskas. Jis pasižadėjo surinkti visus tikslus davinius ir visą medžiagą išdėstyti Seime.

Bet tas nebuvo padaryta. Pas Seimo narį vieną vakarą atsilankė studentų delegacija, ir Markauskas nurimo. Atrodo, kad ir jam lietuviškas reikalas „paaiškėjo“, ir tuo viskas baigėsi. Nors „murzintojo“ vardas neigiamą prasme (o kaipam ir teigiama) pas kaimą iš lietuvių dar ilgam užsiliko, ir juo mėgino koliotis. O šiandien tą viską prisiminus tenka su ano laiko murzintojais solidarizuotis, nes jie lietuvinio savo miestus, ėmėsi lietuvininti savo gyvenimą, kurį kiti mėgino užgožti svetimybėmis ir sudaryti iškreiptą Lietuvos išorinį vaizdą. Kas nors turėjo turėti drąsos žengti pirmąjį žingsnį. Tą ir padarė ano laiko studentai.

VEIDU PRIE ŽEMĖS • KOTRYNA GRIGAITYTĖ

Prisimenu 1944 metus. Frontas artėjo; vokiečiai traukėsi atgal. Raudonoji armija grįžo Lietuvon tais pačiais keliais, nešdama negirdėtą siaubą. Išvažiavau iš Kauno traukiniu. Po to nebeišėjo joks kitas traukinys. Kaunas liko tylus ir tuščias, tarsi praviras karstas. Keliai į tėviškę buvo atkirsti. Užsukau pas vieną visai nepažįstamą ūkininką Suvalkijoje. Tai buvo vidutinio didumo sodyba, darbščių rankų rūpestingai tvarkoma. Kiemo vidury ryšulių prikrautas vežimas, klėties durys atdaros, ant prieklėčio drabužių primėtyta. Iš trobos sklido duonos raugo kvapas. Žmonės bėginėjo tai šen, tai ten: čia deda į vežimą surištą ryšulį, čia vėl jį išima. Manimi niekas nesidomėjo, kai įslinkau į kiemą, kai atsigėriau vandens prie šulinio. Ten buvo ir daugiau tokių kaip aš: vieni sukinėjosi prieangy, kiti — pievelės kiemo pakrašty. Susiriečiau ant prieklėčio akmenų, rankomis apglėbdama pavargusius kelius. Buvau sušilusi ir dulkėta. Rankinis lagaminas glaudėsi prie mano šono, greta tįsojo apsiaustas. Tai viskas, ką aš turėjau. Besižvalgant, mano dėmesys pirmiausia kryo į artimiausius daiktus. Prie klėties atkrypavo gerokai paaugusių ančiukų būrys. Jie kėlė triukšmą, prašė leisti. Padžiauta skarelė plevėsavo ant agrastų krūmo. Ji buvo plona ir išblukusi. Ant darželio tvoros stipinų buvo pavožti įvairaus didumo moliniai puodai.

— Kaip sunku būti žmogumi, tada pagalvojau. Molinio puodo geriausia dalis: nė jausti, nė bijoti. Dar viena valandėlė, ir šie visi daiktai niekam nebus reikalingi. Jie tik liudys, kad čia gyventa žmonių.

Klėty kažkas trypė, dūsavo. Protarpiais kilnojo skrynių dangčius, tai raktais žvangino. Per kiemą bėgo gal šešerių metų mergytė.

— Julyte, palesink ančiukus, — pasigirdo moters balsas iš klėties.

— O kas juos lesins, kai iš kiemo išvažiuosim?! Te-

gul pastimpa greičiau, — užrėkė duslus vyriškas balsas iš už klėties kampo.

Atsigrėžiau. Šeimininkas sėdėjo ant rąstagalio, taisė pakinktus. Klusni mergytė atnešė ančiukams dubenį mirkytos duonos. Ančiukai rijo pilnais snapais net užspringdami. Gi aš pagalvojau, kokie jie laimingi, kad nežino, jog lesinami paskutinį kartą. O mes visi ašarotu žvilgsniu atsisveikinome prinokusių rugių laukus, plačias lygumas, puošniom sodybom iškaišytas; atsisveikinom šulinį, kuris nekartą pagirdė ištroškusį pakeleivį; pažvelgėm dar į kiemo žolę, kuri atrodė lyg žalias aksomo patiesalas, gelsvais takeliais sukarpytas į daugelį gabalų.

Iš klėties išėjo šeimininkė, kelias vilnones siūlų tolkas ant rankos užsimetusi. Aš pasitraukiau į šalį, kad ji galėtų laisvai praeiti.

— Atleiskit, kad nesiklausus, ilsiuosi jūsų namuose.

— O iš kur esate?

Trumpai nupasakojau, kas esu ir kaip čia atsiradau.

— Tai, Dieve! Viena atskirta nuo tėvų, nuo brolių ir sesučių. Iškeps duonelę ir mes visi važiuosim. Sėsk į mūsų vežimą, pasidalinsime tuo pačiu kąsniu.

Ji nuvedė mane į trobą, kur prie gausiai apkrauto stalo buvo susirinkusi visa šeimyna: vyriausia duktė, žentas ir dukraitė Julytė, gal šešiolikos metų sūnus ir kiek vyresnė už jį sesuo.

— Šitą merginą vešimės su savimi drauge, — tarė šeimininkė, rodydama akimis į mane — Ji visai viena ir negali per ugnį pasiekti savo namų.

— O kiek dar tokių bus pakelėse! Tai kinkykim iš karto kelis vežimus, kad būtų kur padėti tuos surankiotus, — įžūliai nusijuokė šešiolikametis.

Man kąsnis sustojęs gerklėj, lyg bučiau per daug užsirijusi, kaip tie ančiukai.

— Nustok tu, nedoreli, aušinti burną nors Dievo rykštei grūmojant, — barė motina.

Sugėdintas vaikėzas dirstelėjo į peilį tamsiai žaliom kriaunom ir paskubomis jį užlenkęs, spruko pro duris.

— Atsiprašau, viešnele, už tą nenaudėlį. Žinai, jaunas ir dumnas. Jis nėra blogas, tik stengiasi ką nors gudraus pasakyti, o pasako nei šį, nei tą. Mano su tėvu valia šiuos namuos: kaip pasakiau, taip ir bus.

Praejo gal ketvirtis valandos, ir vaikėzas įsmuko į trobą:

— Vaje, kad jūs žinotumėt, kas mūsų pašiūrėj yra. Visi sužiūro į jį.

— Rusų kareivis, visas kruvinas guli kampe ant šiaudų ir dar gyvas. Eime pažiūrėti: tikrai rusiški ženklai ant jo uniformos, — tvirtino sūnus.

— Nekiškiet nosies, kur nereikia. Tegul jis ten nusibaigia. Aplink visur pilna vokiečių kareivių. Jei pamatys, kad mes ten landžiojam, tai visus vietoj nudės, — sudraudė tėvas.

— Na, kaip jis atrodo: jaunas ar senas? — pasiteiravo jaunesnioji duktė iš smalsumo.

— Kad jaunas, tai tikrai. Nors veidas kruvinas, bet aiškiai mačiau.

— Matyt, šliaužė prie namų, pasislėpt norėjo, bijojo, kad vokiečiai, radę jį pusgyvį, nepribaigtų, — įsiterpė žentas. Palaukit, — takstelėjo ranka sau per kaklą. — Ar tik nebus lakūnas. Žinot, kad vakar vokiečiai numušė rusų lėktuvą ten už giraitės: vienas lakūnas rastas negyvas, bet jų būta daugiau. Reikia vokiečiams pranešti, tegul jį deda, kur nori. Tada galėsime be baimės sukinėtis aplink pašiūrę.

— Nebeilgai, ženteli, teks čia sukinėtis. Jau duonelė iškepė... Nedarykim nieko blogo tam, kuris pats gintis nebegali, — atsiduso motina.

— Taip, mama, bet karas turi savo įstatymus. Ir galvos galima netekti greičiau, nei duoną sudėsim į vežimą.

— Nepamirškiet, vaikai, kad be žmonių parašytų įstatymų, dar yra Dievo įstatymai. Jeigu žiūrėsime tik savęs, kas besirūpins pačiais silpnaisiais? Aš sakysčiau, kad reikia jam padėti, kiek galima.

— Iš proto išėjai, motin! — sušuko šeimininkas.

— Tetuti, ar pamiršai, kur yra mūsų Petrelis dabar? Kas žino, ar jis nešliaužia į svetimą pašiūrę šiuo metu...

Šeimininkas atsiduso ir, purtindamas galvą, numojo ranka. Troboj tarsi visas sustingo. Visų akys nukreiptos į motiną. Ji stovėjo viduryje aslos, rankas žemiau juostos sunėrusi, žiūrėdama pro langą į tolį, lyg kažką šaukdama akimis, lūkestingai ir graudžiai.

— Einu, — pagaliau tarė ji. — Manęs senos niekas už tai nešaudys.

Šeimos nariai susižvalgė tarpusavy, bet niekas nedrįso praverti burnos. Aš, kaip dėkingas šunelis, išsekiau paskui šeimininkę.

Ir jeigu tie, kurie buvo stipresni tuose namuose, nebūtų leidę man lipti į jų vežimą, rodos, visą kelią būčiau pėsčiaėjusi paskui ją. Ji išėjo kieman, paėmė molinį ąsotį nuo tvoros ir nuo agrastų krūmo skarelę, jau išdžiūvusią. Įvyniojo keletą pyrago riekių, į ąsotį įpylė pieno. Tada aš pagalvojau: gal būt, tas nelaimingas, ten pašiūrėje jos pastiprintas, sulauks tų, nuo kurių mes bėgam. Gal čia yra jo išsigelbėjimas.

— Aš norėčiau jums padėti, — nedrąsiai tariau.

— Gerai, vaikel, jei tik nesibijai.

Buvo jau geroškai po vidudienio. Saulės spinduliai pro išlaužtas pašiūrės lentas krito ant jo galvos. Sukrėjęs kraujas, tamsus kaip vyšnių sunka, buvo sustinęs ant sužeistojo peties ir krūtinės.

— Gal jis turi motiną? Jeigu ji pamatytų savo sūnų, šnabždėjo moteriškė, suimdama jo galvą į savo rankas.

Aš prinešiau pieno puodelį jam prie lūpų. Jis gėrė sunkiai, giliai atsikvėpdamas, lyg uždusdamas. Ir vėl man prisiminė ančiukai, lesinami paskutinį kartą... Paskui mes atsinešėm dubenį vandens su ramunėlėmis ir nuplovėm jam žaizdas. Buvo nuplėsta ausis, su kauko odos dalimi ir peršauta blauzda. Moteriškė plėšė į gabalus ploną, sunęsotą lino staltiesę, o aš apraišiojau žaizdas. Nežinau, kiek buvo naudingas tas gailestingumas. Bet ar galėjo ramiai praeiti pro šali nelaimingojo ta šventa moteris? Ji dar atnešė iš klėties pagalyvą ir lengvą antklodę, kad nakčiai užėjus jam nebūtų vėsu. Vandens, pieno ir pyrago palikome prie jo šono. Po to, kryžiaus ženklu palaiminus sužeistąjį, ji atsigręžė į mane:

— Dabar galėsime sėsti į vežimą, tegul jo Dievas pasigali.

— Juk yra vienas iš tų, dėl kurių paliekame savo namus. Nekaltai užpultiems palikti namus — baisu. Todėl jūsų gailestingumas jūsų vaikams nesuprantamas. Tuo nesistebiu, pasakiau tai, norėdama pateisinti tuos, kurie buvo jai labai brangūs, bet jos pavyzdžiu nesekė.

— Argi jie kalti varu išvaryti į mirtį, tie kareivėliai, — atsiduso motina.

— Vaikeli, ar tu turi motiną? — rusiškai paklausė ji kareivį.

— Ne...

— O ar tu tiki į Tą, kuris yra danguje? — ranka ir akimis parodė augštin.

— Matyt, Jis yra, jei tu tiki, mama, — sušnabždėjo jaunuolis, ir ašaros apšėmė jo šviesias akis.

— Girdėjai? Jis pasakė "mama", — nusišypsojo moteriškė. Jam bus lengviau mirti, pažinus gailestingumą šiam žiauriam pasauly.

Kai mes grįžom iš pašiūrės, šviežia duona jau kvepėjo vežime, ir mažoji Julytė pirmoji buvo įkelta į jį. Ančiukai ramiai snaudė sutūpę patvory, didelio klevo pavėsy.

* * *

Negalėčiau pasakyti, kad kas nors toj ūkininkų šeimoj būtų bodėjęs manim. Visam sunkiam kely per Vokietijos žemę mes buvome kartu lyg vienos motinos vaikai. Vėliau ir tremtinių stovykloje gyvenome kartu.

Karas jau buvo seniai pasibaigęs, o apie mūsų Petrą negavom jokios žinios. Malda stiprino sielvartaujančią motiną, o tylios ašaros plovė susirūpinusį veidą. Nežinau, kaip ilgai taip tęsėsi. Laikas sunkiai telpa mano mažoj galvoj.

Vieną apsiblaususią dieną aš parėjau su krepšeliais iš maisto dalinimo punkto. Julytė sėdėjo ant nepažįstamo vyro kelių, o jos močiutė braukė sau ašaras nuo skruostų. Bet jos lūpos šypsojos ir akys buvo nušvitusios.

— Brangute, tai mūsų Petrelis sugrįžo, — tarė moteris mane apkabindama.

Jis neturėjo dešinėsios rankos dviejų pirštų. Bet ką reiškė tokia nelaimė palyginus su kiekviena didesne, pasitaikančia kare.

— Gal būčiau niekada nesugrįžęs, jei ne toji moteris... Petras susimąstė.

— Papasakok, Petreli, kaip tu išsigelbėjai, — motina pasitraukė kėdę arčiau sūnaus.

— Daug tektų pasakoti, mama, bet aš tik trumpai. Pradėsiu nuo tos vietos, kai bevažiuojant plentu karių

grupei, sukvežimį užpuolė priešo lėktuvai. Tai buvo Vokietijoj. Visus ištaškė. Aš likau vienas mažiausiai nukentėjęs: nukirto du dešinėsios rankos pirštu, nuplėšė petį, ir apdraskė šoną. Turėjau gelbėtis slinkdamas plentu ir laukti ko nors pravažiuojant, nors toks gelbėjimasis neatrodė išmintingas; mat, prieš lėktuvai siuvo aplink, ir kas tik galėjo, lenkėsi viešų kelių. Kitoj plento pusėj buvo matyti keli namai, bet ežeras kliudė juos pasiekti. Atsigrėžiau atgal. Už dviejų ar trijų kilometrų, mano apskaičiavimu, buvo mažas miestelis. Bet kas galėjo apskaičiuoti jėgas, ar jų užteks į jį nuvykti. Saulė dar buvo augštakai, bet jau arnosi prie laidos. O kas bus, kai ateis naktis? Akimis nubrėžiau tiesią liniją per laukus, ir, dantis sukandęs, pajudėjau.

Buvo ankstyvas pavasaris. Dirvos sausos, pradedančios želti. Vietomis dar pernykštė žolė pynėsi man po kojų. Ėjau klupdamas ir vėl atsikeldamas. Sunkiai nugalimas atrodė kiekvienas grumstas, ir kalnu virto menkutis žemės pakilimas. Baimė ėmė, kad nesutemtų. Į miestelį vedusiais keliais nebuvo matyti einant jokio žmogaus, nes prieš lėktuvai kasdien raižė Vokietijos padangę.

Stūmiausi pirmyn ir jaučiau, kad su kiekvienu žingsniu mano jėgos menkėja, vis silpniau darosi. Mėginau šliaužti sveikuojų šonu, bet šiuo būdu neilgai bepratešiau savo kelionę. Prakaitas sruveno per akis. Prisiglaudžiau veidu prie žemės, ir... man sutemo greičiau, negu saulė užgėso vakaruose. Nežinau, kiek

laiko aš taip miegojau. Pajutau kutenimą nosyje. Kažkas mane žadino. Atsimerkiau. Prie manęs buvo atsišlaupusi jauna, raudonplaukė, šlakuotu veidu moteris. Ant kaklo ji buvo užsikabinusi kišeninę vaistinėlę. Ji laikė mano ranką ir skaičiavo pulsą. Norėjau tarti kažką, bet liežuvis nelinko. Moteris tai suprato. Ji greit priėjo prie greta stovincio vaiko vežimėlio. Iš vežimėlio ištraukė paslėptą pieno indą. Kūdikis, lyg nujausdamas jam daromą skriaudą, pradėjo spardyti ir rėkti.

— Tylėk, vaikel! Esi labai mažas, bet anas yra silpnesnis už tave. Tu galėtum ir be pieno gyventi ketletą dienų.

Beabėjo, ji kalbėjo sau, o ne vaikui. Ji norėjo įtikinti savo motinišką širdį ir protą, kodėl ji išsižada kūdikio pieno, taip sunkiai gauto, slapta gabenamo namo. Gėriau godžiai ir daug negalvojau, ar liks vaikui, ar ne. Taip, manau, yra visada, kai mirtis ir gyvenimas dalijasi žmogų. Po to man liežuvis atgijo. Galėjau netik padėkoti, bet ir pranešti apie savo nelaimės draugus paplėntės grioviuose. Moteris ištraukė iš vežimėlio pora švarių merlės gabalų ir, juos suplėšiusi, aprišo mano žaizdas. Žiūrėdamas į ją galvojau: aš niekada daugiau netikėsiu, kad raudonplaukės moterys esančios negeros, biaurios...

— Na, dabar tau nereikės mirti naktį vidury laukų, mielas drauge. Skubu į miestą. Tuoj atvyks pagalba.

Ji tolo nuo manęs ir dingo su paskutiniu saulės krašteliu. Daugiau jos nebemačiau. Ji liko mano atminty gražus angelas jaunos moters pavidale, — baigė pasakojimą Petras.

ARIZONA – SAULĖS SLĖNIS

NIJOLĖ EIŽINAITĖ

Kelionė pirmyn

Šilta ir patogų sėdėti minkštoj traukinio kėdėj ir žiūrėti pro langą. Gamta jau puošiasi pavasariu: žolės kiša savo smailas galvutes pro sniego paklodę, upeliai, saulės spindulių išlaisvinti iš ledo varžtų, linksmai šokinėja per akmenis, skubėdami pažiūrėti naujai atgimstančios gamtos; medžiai, numetę sunkius sniego apsiaustus, ražo šalčio sukaustytus sąnarius šilto pavasario saulutėj.

...Prabudom saulei tekant ši rytą ir susispietėm prie langų: prieš mūsų akis atsivėrė neapbrėpti plotai tokių lygių laukų, manytum kad kas nors per juos perėjo skustuvo peiliu, padalindamas į kvadratus – vienus žalius žiemos kviečiais, kitus beveik baltus dykumos žolė.

...Darosi sausiau ir sausiau; irigacijos šuliniai šliaužia pro šalį dažniau ir dažniau; mūsų traukinys lėkdamas per dykumą retkarčiais sukelia smėlio sūkurius – smėlys lenda pro vagono plyšius į vidų, čiaudom visi.

...Kelios indėnų trobelės ką tik praslinko pro šalį. Kuo toliau, tuo karščiau. Prašliaužia išsekusios upės, sudžiūvusios žolės plotai. Raudono molio kalnai kaitina saulėj savo blizgančius pakaušius.

...Ką tik įvažiuom į Texas – alyvos šuliniai surikiuoti į visas puses, kur tik akys mato. Jau visai netolai Arizona. Saulei nusileidus pasirodė didelis apskritas mėnulis ir milijonai žvaigždžių nusagstė tamsiai mėlyną dangų. Atrodo, ištiestum rankas pro langą ir pasisemtum pilnas riešučias aukso. Kaip gali žmonės miegoti tokią naktį!

Mūsų yra visur

Phoenix, Arizona. Atsiradom antrą valandą nakties; traukinys gerokai vėlavo. Bet apelsinų žiedų kvapas ir švelnus vakarų vėjelis tuoj atgaivino mus po ilgos kelionės, ir vietoj išėjusi išėjom apžiūrėti miesto.

Kadangi dauguma žmonių į Arizoną atvažiuoja poilsui arba malonumui, atmosfera čia rami ir draugiška. Dar niekur man neteko matyti tiek daug įvairių tautų ir spalvų: negrai, meksikiečiai, indėnai, pusiau-balti baltieji (kurie jau suspėjo nudegti saule), ir balti

baltieji (naujai atvažiavusieji, kurie dar nespėjo nudegti saule).

Bet maloniausia staigmena buvo atrasti telefono knygoj visą eilę lietuviškų pavardžių. Tuoju su jais susirišau. Negavau progos juos klausti apie jų gyvenimą, nes jie visi apibėrė mane klausimais apie lietuvius Kanadoj – kultūrą, subuvimus, organizacijas ir t.t. Nors daugelis jų yra čia gimę ir apie Lietuvą žino tik tiek, kiek jų tėvai arba seneliai jiems papasakojo, visi didžiuojasi savo kilme, skaito lietuviškus laikraščius ir kalba tarp savęs lietuviškai.

Pataikiau atvažiuoti Arizonos lietuvių metinės gegužinės metu. Nors atskiri lietuvių komitetai veikia kiekviename mieste, bet artimi ryšiai palaikomi tarp jų. Viena iš maloniausių švenčių yra lietuviška gegužinė dykumos žydėjimo laikotarpyje. Taip kartą metuose visi lietuviai susirenka į vieną iš gražiausių vietelių kalnų pašlaitėj praleisti dieną savųjų tarpe.

Šią dykumos lietuvių šventę atidarėme Lietuvos himnu. Stalai lūžo lietuviškais valgiais, o linksmos senoviškos kaimo polkutės dar labiau praskaidrino puikią nuotaiką.

Iš gegužinės vykstant pravažiuom indėnų rezervatą: grupę susispietusių smėlio trobelių dykumos plote. Skylės sienose vietoj langų ir durų. Neturtas ir nešvara visur. Bet netoliese tų trobelių stovi dvi didelės baltos palapinės, išpuoštos indėnų rankų darbu. Jos reprezentuoja indėnų gyvenimą pasaulio akyse (jose gražiai aprengtos indėnaitės pardavinėja suvenirus). Gyvenimas, tai nesibaigianti iliuzija.

Sugalvojau aplankyti Nogales – mažą Meksikos miestelį netoli JAV sienos. Vieną ankstų rytą, pradėjau kelionę per žydinčią dykumą: kur tik akys mato, stovi kaktusai pasipuošę baltų ir rausvų žiedų vainikais, kaip jaunamartės. Grupelė meksikiečių, vyrų ir moterų, kažką sėja dykumoj; sunku patikėti, kad kas galėtų išdygti tokioj sausojo žemėj. Štai ir Meksika. Nogales miestelis apsuptas kalnų iš visų pusių taip, kad nė mažiausias vėjelis negali prasiskverbti ir sušėlninti karščio. O karšta! Žmonės juda labai pamažu. Gyvena jie molio trobelese prilipintose prie kalnų šlaitų (tokie statūs tie šlaitai, kad atrodo trobelės su

visais gyventojais tuoj nuriedės žemyn). Gatvės, tai vienas turgus: krautuvėlė prie krautuvėlės, o priešais jas pastatyti stalai su dar daugiau prekių. Kadangi odos išdirbiniai, alkoholis ir sidabro papuošalai čia kainuoja mažiau negu pusė Amerikos kainų, turistų čia netrūksta (laimė čionykščiams – jie, atrodo, iš to tik ir pragyvena). Derėjimasis vyksta be perstojo. Basi vaikučiai ir ožkos laksto siaurose gatvėse; meksikiečiai snaudžia gatvių kampuose, žiovaudami ir žvalgydamiesi aplinkui. Vienintelis aktyvus individas buvo fotografas Pablo. Jis sekė ilgą laiką, siūlydamas nufotografuoti; pagaliau sulaukė, užmovė Meksikos “sombreiro” ant galvos, užmetė spalvingą skraistę ant pečių, ir – ką aš galėjau daryti – nufotografavo. Paskui turėjom amžiną šešėlį – jis dar atidžiau mus sekė, kad kartais neišvažiuotume, kol jis išaiškins nuotraukas ir paims pinigus... Paskendę neturte, supami triukšmo, nešvaros, nemalonių kvapų, musių, nepaprastame karštyje, visdėlto meksikiečiai linksmi žmonės; atrodo visai patenkinti savo gyvenimu. Sėdi jie grupelėmis ant laiptų gatvėse; vieni dainuoja, kiti groja gitarom; muzikos garsai aidai visuose miestelio kampuose, o šypsena puošia kiekvieną saulėj parudavusį veidą.

Ir vėl lietuviai

Arizona atrodo nevisai taip, kaip ją matome televizijos programose. Gyvenimas modernus; o kiek daug liuksusinių vasarviečių! Vieną vakarą nuvykau į Arizona Ranch House Inn. Stovi apsuptas palmių, apšviestų įvairiaspalviais prožektoriais; gėlių darželiai prie kiekvienų durų; sode didelis baseinas; kambariuose radijas, televizija, naujausios mados įrengimai... Vedėjo kalboj pastebėjau vos pagaunamą akcentą ir pauklausiau kokios jis tautybės.

“Lithuanian”, – atsakė jis.

“Do you speak your language?” – paklausiau.

“Of course”.

“Kaip puikui!”... Man taip staiga prakalbėjus lietuviškai, jis vos neišvirto. Tuoj mane įsivedė į valgomąjį ir užsakė puikius pietus; paskui pakalbėjo su savininku ir gavo man nuomos nuolaidą. Vėliau supažindino su savo šeima. Kokie nuoširdūs žmonės – tokie laimingi jie pamatę savo tautietę, kad perėmė visus mano reikalus į savo rankas.

Vieną dieną nuvažiauvom už miesto arkliais pajodinėti kalnuose. Atvykus pamačiau, kad esu vienintelė iš visų ten esančių nemokanti joti. Arklys tų pajuto – ir prasidėjo mano nuotykių! Jei sukau į kairę, jis ėjo į dešinę; kai mėginau sustabdyti, pasileido visu greičiu per dykumą. Aštrių akmenų aplinkui buvo pilna, panika pagavo mane ir mėginau pasukti arkį atgal. Tuoj situacija pasikeitė – jis pasidarė klusnus, kaip avinėlis ir mane atsargiai parnešė atgal. Turbūt arkliais taip pat karšta, o arklidėse vėsu. Juoko buvo visiems. Aš taip pat juokiausi (bet tik tada, kai pajutau žemę po savo kojom).

Baigiantis atostogom nuvykau į Tucson. Kiek Phoenix modernus (netoli Kalifornijos), tiek Tuczone dvelkia senovės romantika. Tucson yra šalia Meksikos sienos ir jo pastatuose matyti ispanų architektūros įtaka. Miesto centre yra didelis universitetas; studentų skaičiumi jis gali lygintis net su Toronto universitetu, nors miestelis mažas. Kadangi kalnai netoli, jaunimas turi progos slidinėti kalnų viršūnėse ir saulėj kepintis pašlaitėse. Čia, kaip ir kitur, radau mūsų tautiečių, kurie man mielai aprodė miestą ir įdomesnes apylinkes.

Ten aplankiau ir dykumos muzėjų, kur mačiau vi-

sokių dykumos gyvūnų: skorpionų, erelių, vilkų, briedžių, meškų, gyvačių, apuokų, net mažyčių “prairie dogs” – dykumos šunų.

Netoli muzėjaus yra mažas miestelis, vadinamas Old Tucson, dažnai naudojamas “cowboy” filmuose. Ten stovi sena bažnyčia (pilna teatro įrankių ir drabužių), Boot Hill kapai (be lavonų), “saloons” (kuriuose pardavinėjami ledai, suvenirai, ir lengvi gėrimai), banko ir stoties priekiai, paremti iš užpakalio balkiais ir t.t. Pora “cowboyų” pilnoj uniformoj “šaudė” vienas kitą turistų dėmesiui atkreipti.

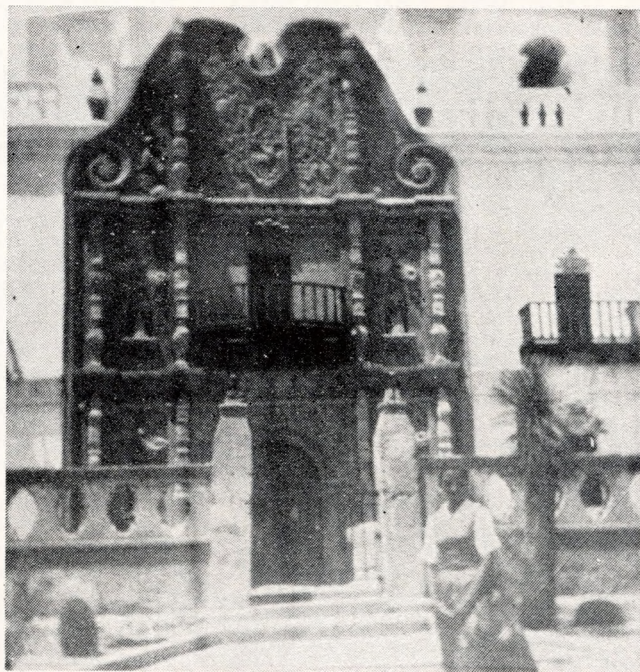
Mane labai sudomino St. Xavier’s Mision bažnyčia, indėnų pastatyta 1762 metais. Ji pastatyta iš smėlio, šiaudų ir vandens iškepto mišinio, stovi iki šios dienos balta ir spindinti saulėj dykumos centre. Jokių pakeitimų jai nėra padaryta, išskyrus perdažymą balta spalva iš oro pusės. Viduj ir karščiausią dieną vėsu kaip oloj. Paveikslai vos aiškūs; daugelis šventųjų statulų aprengta medžiagos drabužiais. Madonos statula dėvi jaunamartės rūbą. Legenda sako, kad kai vienos indėnų mergaitės sužadėtinis mirė prieš pat vestuves, ji savo vestuvinį drabužį užvilko šiai statulai. Nuo tos dienos jaunamartės savo vedybines suknias dovanoja Marijai.

Keliaujam namo

Naktis. Mūsų geležinis slibinas šliaužia per kalnų šlaitus apšviesdamas sau kelią ugniniu liežuviu. Kaip bus puiku pamatyti žalią žolę, medžius, upelius, ir pajusti lietaus lašus ant veido.

Legenda sako, kad kartą prisėmus batus smėlio, negalėsi dykumos užmiršti. Anksčiau ar vėliau ji tave pašauks, ir tu grįši atgal į palmėmis nusėtą saulės slėnį. Gal... Kaip ten bebūtų, kažin ar kada teks dar matyti kitą tokį saulėtękį: auksinis kaspinas ką tik perskrodė tamsą. Jis pamažu slenka per smėlį ir plikus saulės nubaltintus kalnų pakaušius, kol visa dykuma apsikloja aukso paklode...

... Iki pasimatymo, Arizona.

St. Xavier's Mission bažnyčia

TAUTINIS AUKLĖJIMAS SEIMOJE

ZUZANA JUŠKEVIČIENĖ

Tautinė dvasia gyvena, jei mes ją įdiegsime į vaikų sąmonę ir į jų širdis

Psichologijos mokslas teigia, kad vaiko auklėjimą apsprendžia trys pagrindiniai faktoriai: prigimtis, aplinka ir auklėjimas. Gyvenimo pavyzdžiai tai liudija ir su tikrovės faktais reikia skaitytis.

Tautiniu požiūriu, mes esame netekę vieno iš svarbiausių, vaiką auklėjamo, veiksnio — savos žemės, plačios vaiką auklėjančios aplinkos: bažnyčios, mokyklos ir gatvės, kas visa drauge veiktų vaiką teigiamai viena ir ta pačia kryptimi. Tai skauda realybė, bet tai dar nereiškia, kad jau galime nuleisti rankas ir ramia sąžine nurašyti savo vaikus į tautinius nuostolius. Auklėjimo požiūriu neviskas prarasta, — mums liko siauroji vaiko auklėjimo aplinka — šeima, kuri vaikui buvo ir liks pati svarbiausia. Pirmieji kūdikio žvilgsniai eina į šeimos aplinką: čia jis išgirsta pirmuosius kalbos garsus, čia jis žengia pirmuosius savo žingsnius, visa tai giliai siurbiasi į vaiko sąmonę. Psichologai teigia, kad ką vaikas iš aplinkos pasisavina moralinio, dvasinio, tas lieka giliai jo sąmonėje ir visą gyvenimą vaikas tuo išteklium gyvena, net savam protui nežinant. Tad šeimos pareiga skiepyti vaikui didžiuosius žmoniškumo principus: tautinius, moralinius, religinius — formuoti sveiką vaiko charakterį, ugdyti jo asmenybę. (Vaikas yra psichofizinė būtybė ir todėl vaikui nepakanka vien maisto ir aprangos).

Netekus savos žemės, tenka šios sąskaiton sustiprinti auklėjimą šeimoje. Štai ką sako vienas žymus psichologas apie vaiką ir šeimos įtaką jam: „Vaikystė yra stipriausio imlumo ir didžiausio ugdymo laikas, todėl šeima visais vaikui tinkančiais išpučiais bei įtakomis kuria pagrindą visai vėlesnei vaiko raidai ir tolimesniai auklėjimui“. Tai psichologo Ernst Krick žodžiai.

Jaunai šeimai tenka atsižvelgti į vaiko charakterį, turimas sąlygas ir pasiieškoti būdų bei priemonių įdiegti jam tautinį jausmą, suteikti reikiamą žinių apie Lietuvą.

Būdai ir priemonės žadinti vaikui tautinį jausmą ir išvinti jam Lietuvą

Reikia visiškai atmesti prievartą, nes prievarta dažnu atveju išsaus tik vaiko pasipriešinimą ir jį nugręžs nuo mūsų siekiamo tikslo. Šiuo reikalu tenka eiti prie vaiko apgalvotai, atsargiai. Patartina su vaiku kalbėti apie tautinį reikalą didžiu dvasiniu užsidegimu ir meile. Pokalbiams parinkti vietą ir laiką vengiant vaiką blaškančios aplinkos.

Psichologai teigia, kad tautinis auklėjimas prasideda dar kūdikiui negimus — motinos laukiančios kūdikio tautinis nusiteikimas veikia vaiko sąmonę. Štai keletas išbandytų ir sėkmingų būdų žadinti vaikui tautinį jausmą. (Patarimai taikantini kūdikio antroje sąmoningumo klausimų perijode — 5-6 metais). Tikslu vaiką įvesti į pokalbį, pajieškoti „nekalto, atsitiktiną“ priežastį, kaip: pakabinti

gražų Lietuvos gamtovaizdį vaiko kambarėje, jei galima parinkti jį spalvotą, švelnų, vaiko akį patraukiančių spalvų; padainuoti ar pagroti lietuvišką plokštelę; pasisiekinti apie eilėraščių, kurių jau vaikas moka; pavartyti kokį tautodailės dirbinėlį; parodyti lietuvišką nuotrauką, rastą lietuviškame dienraštyje. Tai progos motinai užvesti pokalbį su vaiku. Vieną kartą jam pasakoti apie Lietuvos upes, ežerus, kitą kartą apie Lietuvos paukščius, kaip gandrą ilgasnapi, ilgakojį, apie paukštėlius čiulbuonėlius. Kas itin svarbu, kalbėti su vaiku trumpais jam suprantamais sakineliais ir neužgriežti plačiai, nes vaikas turinio platumoje pasiklys, o jei dar žodžių nesupras, tai iš pokalbio nieko ir nepasisavins. Kiekvienu atveju vaikas apie Lietuvą turėtų girdėti tik tai, kas gera, gražu, o Lietuvos vardas suaugusių šeimos narių turėtų būti tariamas pagarbiai, su meile. Panašaus pokalbio metu te vaikas išgirsta iš savo mamytės ar tėvelio, kad tas gražusis kraštas Lietuva yra jo tėvelių gimtinė, kad tas kraštas priklauso jam mažutėliui taip, kaip ir jo turimas žaisliukas yra jo nuosavybė. Suprantama, tokia žinia vaiką labai sudomins, nudžiugins ir vaikas pabers mamai visą eilę klausimų. Be to, vaiko mintys nuolat suksis apie jo kraštą — Lietuvą. Kad vaikas šią mintį savo užmaršty neprarastų, motinos pareiga kartas nuo karto šią mintį pagyventi, vis ką nors naujo ir patrauklaus vaikui papasakoti apie Lietuvą. Iš viso vaikui augant, jo protui bręstant tenka plėsti ir jo liuanistines žinias. Patartina pokalbius paryškinti vaizdais, nuotraukomis iš Lietuvos. Vaizdas padės vaikui geriau suprasti pokalbį, pats pokalbis jam giliau įstrigs į atmintį.

Priešmokyklinio amžiaus vaikui reikia vis dažniau užsiminti apie mokyklą, skiepyti meilę mokslui, ypač stengtis vaiką teigiamai nuteikti liuanistinės mokyklos atžvilgiu, kad jis lauktų lankymo dienos ir su malonumu į ją eitų. Mokslo temos pokalbio metu vaikas turėtų išgirsti iš savo mamytės, kad Lietuvoje gyvena giminės ir visi to krašto žmonės laukia jo netuščiomis, — ne bemokslio, jie jo laukia, kaip: mokyklos mokytojo, kunigo, gydytojo ar inžinieriaus, kad ten jiems gražius kelius pravestų, augštus namus pastatytų, tokius, kokius jis čia mato. O pasiektais savo darbo vaisiais jis galės pats pasidžiaugti ir savo draugams amerikoniukams pasirodyti, kada jie lankys jį Lietuvoje...

Kada vaikui bus giliai įskiepyta, kad Lietuva jam priklauso, kad ten laukia jo žmonės, laukia jo darbai, kad ten yra jo ateitis, kad čia jis yra tik svečias, su laiku ši mintis vaiką pavergs ir suaugęs jis pasišvęs Lietuvos labui.

Tai tik keletas sugestijų, kaip vaikui skiepyti tautinį jausmą, kaip jam įsivinti nematytą kraštą — Lietuvą. Gi subrendusi ir tautiniai susipratusi motina suras dar daugiau būdų ir priemonių tautiniam tikslui siekti. Suprantama, šeimos pareiga rūpintis ir tolimesnį vaiko tautinio ugdymo raida — vai-

ko kūdikystėje padėtas tautinis pagrindas laiduoja sėkmingą tolimesnį tautinį vaiko ugdymą. Tėvų pareiga paaugusį vaiką siųsti į lietuvišką jaunimo organizaciją, prižiūrėti, kad jis ten atliktų savo išpareigojimus, siųsti į lietuviškus parengimus, šiam reikalui negailėti cento.

Lietuvos valstybės šventė šeimoje

Lietuviška šeima galėtų laukti Lietuvos valstybinės šventės — Vasario Šešioktosios, Kalėdų, Velykų švenčių laukimo ir joms pasiruošimo pavyzdžių. Keletą savičių prieš šią šventę jau galėtų būti pradėta kalbėti, kad tokia šventė artėja, kad reikia jai ruoštis iš anksto visiems — dideliems ir mažiems, jei norima tinkamai ją paminėti... Šeimos motina galėtų garsiai sudaryti šventės rengimo planą, pvz. sudaryti sveikinimų sąrašus; čia gal ir vaikas pasiūlys kokį šeimos pažįstamą ir jei mama jo pasiūlymo neatmes, — priims vaikas, seks mamos garsų galvojimą ir nekartą prisidės su savo pasiūlymais, kas svarbu, vaikas dės savo mintin vis stipriau šventės pasiruošimo reikalą. (Suprantama, motina negalės visus vaiko pasiūlymus priimti, jai teks daug jų atmesti, bet tai jį turi atlikti labai atsargiai, kad nepažeistų vaiko ambicijos, nepalažtų jo iniciatyvos, nenustumtų jo nuo šventės pasiruošiamųjų planų ir darbų). Prie šventės pasiruošiamąjo plano priklausys iš anksto pramatymas kokius svečius kviestis. Jei namuose bus švenčiama, sudaryti vaišių stalo valgiaraštį, svarbu įrašyti ir vaiko pasiūlytą valgį, nes jo mėgiamas valgis skatins vaiką laukti šventės. Ypač svarbu tai dienai parinkti svečių pokalbiui vedamąją tautinę temą. Šventės metu suaugusių pokalbis turėtų vykti lengvu stiliumi, kad bėgiodami aplink vaiką galėtų daugiau suprasti. Retkarčiais ir vaikus reiktų įtraukti į tokį pokalbį. Be to, tėvai galėtų pagyvinti ir apie kokią malonią staigmeną vaikams tai dienai; kad jie tą dieną džiugiau išgyventų ir ilgiau prisimintų. Šiai šventei tikėtų tautodailės dirbinėlis, lietuviška knyga, lietuviška plokštelė, pagaliau ir naujas drabužėlis, tos dienos proga gautas, padės vaikui giliau įsiminti šią šventę. Šeimos tėvas galėtų papuošti butą lietuviu dailininko paveikslu, iš anksto nupirktu ir lauktu šios progos jį pakabinti. Šia proga labai tikėtų Lietuvos gamtovaizdis, kuris be žodžių žadintų vaiką, kaip tautinį taip ir grožio jausmą. Be to, paveikslas vaikui primintų, kad jis buvo pakabin-tas Didžiosios šventės proga!

Suprantama, tėvams gyvenant šventės ženkle ir vaikui neatsilikus. Tėvų nuteikti ir patraukti šia linkme vaikai su užsidegimu ruošs šventei. Tėvams liks tik sugestijuoti kuo ir kaip kurį jį gali prisidėti prie šventės pasiruošimo. Vaikai pagal amžių ir savus sugebėjimus ir paruoš, vienas ju išmoks eilėraščių pasakyti, kitas dainelę padainuoti, pagroti ar paskambinti. Didėsnysis gal išpaustys ir sukals miniatiūrinę Gedimino pilį ir įkels į ją tautinę vėliavėlę, kitas išpaustys Vyti ar Lietuvos žemėlapi ir t.t. Tėvams beliks tik sudaryti sąlygas šventės dieną vaikams pasirodyti prie svečių, ar vienai šeimai švenčiant namuose. (Svečiai visados sukelia šventiškas nuotakas ir tokią dieną jie yra itin pageidaujami namuose).

Už šeimos ribų vaiko švenčiama valstybinė šventė neatpalaiduoja šeimos ją

• VAIKO AUKLĖJIMAS

Veda D. Petrutytė,
Adresas: 3721 W. 65th Street, Chicago 29, Ill., USA

PRAKTIŠKI GYVENIMO PATARIMAI

D. PETRUTYTĖ

Vaikas turi ne tik sukoordinuoti savo judesius, bet juos turi ir išbultinti. Tai jis gali padaryti tik per prasmingą veiksmą su daiktu. Tokie prasmingi veiksmai ir yra praktiškieji gyvenimo pratimai, kuriuos sudaro namų apyvokos bei savęs apžiūrėjimo darbai ir socialinio sugyvenimo bei mandagumo pratybos. Jie skirstomi į šias pagrindines grupes:

- I. Savęs apžiūrėjimo pratimai.
- II. Aplinkos apžiūrėjimo pratimai.
- III. Socialinio sugyvenimo ir mandagumo pratimai.
- IV. Pusiausvyros pratimai.

I. Savęs apžiūrėjimo pratimams atlikti naudojamos priemonės:

1. Rémeliai, užtraukti medžiaga arba oda, didelės ir mažos sagos, kabliukai, spausdukai, batų varstymas, rišimas ir t.t.
2. Rankų plovimui: praustuvėlis, dubenėlis, šotukas, muilas ir jam padėkliukas, rankšluostukas, kibiriukas išpilti vandeniui, praustuvėliui šluostelis ir grindų šluostas.
3. Valgymui: staltiesė, puodukas, šotukas, šaukštukas, šakutė, lėkštutės, lūpašluostė ir kt.
4. Batų valymui dėžutė: joje mažą dėžutę bespalviui tepalui, šepetėlis tepalui tepti, šepetukas blizginimui ir skuduriukas.

Prie savęs apžiūrėjimo priklauso sekantieji pratimai: dantų plovimas, maudymasis, šukavimasis, gerklės skalavimas, nagų valymas ir kt.

II. Aplinkos apžiūrėjimo pratimai:

1. Skalbinimas. (Skalbtuvė, lenta, muilas, šotukas, kibiriukas, šluostelis, maišukas su specialiais skalbimui skuduriukais ir vieta pakabinimui).
2. Lyginimas. (Tikras lygintuvas ir jam padėklas, lyginimui lenta, specialūs medžiagos gabaliukai).
3. Dulkių šluostymas. (Šluostelis ir plunksninės šluotelės).
4. Šlavimas. (Šluota, semtuvė susemti šiukšlėms ir tam reikalui šluotelė).
5. Įvairūs kiemo darbai.

atžymėti namuose. Reikia atsiminti, kad vaikas tik visos aplinkos drauge veikiamas reikiamai įsisavins šventės reikšmę. Be to, kiekviena šeima privalo įsisąmoninti — mokykla, Bažnyčia, organizacija yra tik šeimos pagalbinės institucijos, kad pirmoji ir pati didžioji auklėjimo našta ir atsakomybė gula ant šeimos pečių. Seima neatlikusi savo tautinės pareigos turėtų jausti padariusi pačią didžiausią tautinę nuodėmę ir užtarnautai susilaukti visuomenės priekaištų, o iš suaugusio vaiko išgirsti nepasitenkinimą. Tautinė kultūra yra didelė dvasinė vertybė, mes ją gavome iš savo tautos praeities, mūsų pareiga ją perduoti ateičiai. Tad jaunos šeimos, ženkite tvirtai Lietuvos keliu!

III. Socialinio sugyvenimo ir mandagumo pratimai:

1. Pratinimas mandagiai paprašyti daikto, palaukti, kai jis užimtas.
2. Tyliai vaikščioti ir kalbėti.
3. Atsiprašyti, pasisveikinti, paduoti ranką.
4. Nešti kėdę ir kaip sėdėti prie stalo.

IV. Pusiausvyros pratimai

1. Linija ant grindų (2-jų pirštų platumo).
 2. Vėliavėlės, skambučiai, žvakės, spalvotas vanduo stiklinėlėse, pintinėlės.
 3. Vaikščiojimas per liniją su muzika arba su dainomis.
- Kiekvieną veiksmą ir darbą, kurį rodome vaikui, turime pirma patys gerai išmokyti. Rodyti be žodžių, pamažu, aiškiai ir ypatingai išryškinant esmines veiksmo dalis. Niekomet neversti ir neįtaigoti vaiko ką nors daryti. Neklaidyti vaikui kartoti tuos pačius darbus ir veiksmus. Tobulumas pasiekiamas tik per kartojimą. "Repatio est mater studiorum." Įkyriai nepersekioti vaiko dėl klaidų ir netobulumų, bet kur jis klysta kantriai ir mandagiai vėl parodyti.

Daiktai duodamieji vaikui turi atitikti jo fizinį pajėgumą ir dvasinį reikalą. Kiekvienas daiktas griežtai turi būti vartojamas pagal savo paskirtį ir kiekvienas neleistinas ar blogas veiksmas tuojau pat turi būti sustabdomas, bet be piktumo ir be priekaištavimų.

a. Daiktai turi atitikti vaiko ūgiui ir pajėgumui. Neturi būti nei perdide-li, nei permaži, atseit žaisliukai.

b. Turi būti pilnai tvarkoj, gražūs, estetingi.

d. Pagadintas ar suteptas daiktas tuojau turi būti atidedamas į šalį ir greit pataisomas, išvalomas ir padedamas į vietą.

Iš to kaip tik ir kyla pagarba ir meilė daiktui. Vaikai tampa ne daiktų naikintojai, bet nuostabūs jų globėjai ir saugotojai. Tuo būdu vaikas išmoka ne tik įvairių darbų ir jų tvarkos, bet svarbiausia, jis pamilsta darbą, nes per jį jis tobuleja, tapdamas savarankiškas, grakštus, tvarkingas, vis labiau susikaupęs, vis išmintingesnis ir valingesnis.

Be jokių kalbų, be jokių prašymų ir maldavimų, be jokių mokymo žodžių, vaikas pasidaro ir geras, ir klusnus, ir pareigingas, ir sąžiningas. Viso to žmogus niekuomet negalės pasiekti, kol jis bus mokomas tik žodžiu. Nereikia vaiko mokyti, bet reikia sudaryti sąlygas jam prasmingai ir naudingai veikti.

Gyvenimo pratimai per prasmingus veiksmus padeda vaikui koordinuoti ir tobulinti judesius, miklinti ir stiprinti raumenis. Dvasiniu požiūriu įgalina vaiką pamažu pasidaryti nepriklausomą, savistovių. O tai veda prie natūralios sielos būsenos: pasitikėjimo savimi, noro padėti ir patarnauti kitiems. Visa tai skatina vaiką prie tolimųjų laimėjimų ir didesnių užkariavimų.

Sunku šiandien kalbėti apie tuos dalykus, kuriuos žmonės nesuprasedami ignoruoja. Nepažindami jų gilesnės prasmės, laiko juos pasenusiais, atgyvenusiais ir dėl to tokie, žiūrėdami nemato, klausydami negirdi, skaitydami nesupranta. Tuo tarpu blogis plinta, auga, kerojasi ir ima vėliai bujoti.

Kaip Elta praneša, Lietuvoje praėjusių metų gruodžio mėn. viduryje, mokyklose pasibaigus I-jam trimestriui, šalia įprastinių pasigyrimų, skelbiami ir nemaži trūkumai mokyklose ir mokslo darbe.

Daugelyje kaimų mokyklų nėra kam vaikų nuvežti į mokyklas. Trūksta transporto priemonių.

Mažosios skaitytojos

Nuotrauka N. Kulpavičienės

Tiesiog keista ir nesuprantama, kodėl mokyklos baigia uždaryti tikybos dėstymui duris beveik visuose, net katalikiškuose kraštuose, o vis dėlto jų konstitucijose linksnuojamas Dievas lygiagrečiai su auklėjimu ir teisingumu. Dievu prisiekiami ir teismuose ir vedybose; neretai kryžius yra jų simbolis.

Stai, neseniai didžiausias triukšmas buvo pakeltas vienoje JAV-bių mokykloje dėl priešpamokinės maldos, lyg kokios nepaprastos blogybės, tuo tarpu, kai net ant pinigų čia matysi "In God we trust". Koks dvilypumas!

Ne tik leidžiamas turi būti religijos dėstymas, bet net privalomas, nes jis apima ne tik tikybą, bet ir istoriją, moralę, filosofiją ir skiepia jaunimui bendrą idealizmą. Kas nenori tikėti, tam nereikia, nes tikėjimas nėra toks dalykas, kuris gali būti per prievartą kam nors idiegtas.

Tačiau dalyko dėstymas yra kitas reikalas. Gal kam nors ir matematika ir fizika **nebus** reikalinga, bet vis dėlto ji yra dėstoma, tėvų neatsiklausiant. Pagrindinį kursą reikia išeiti, o pasakui tegu kiekvienas darosi sau išvadas, kuo jis bus: matematiku, fiziku, kunigu, rabinu, pastorium ar kuo kitu.

Religijos dėstymas mokyklose neturi nieko bendro su atskyrimu valstybės nuo Bažnyčios. Jeigu mokyklose bus dėstoma religija ir prieš pamokas bus meldžiamasi, nejaugi tuo būdu valstybė bus jau Bažnyčios valdoma. Valstybė, o ne kas kitas turi padėti Bažnyčiai auklėti gerus piliečius, o ne jai trukdyti.

Žinoma, mes nesiūlome čia vien savo, katalikų, tikybos dėstymo. Dievas

yra vienas ir tas pats, ir nė viena religija nemokys jaunimo blogų darbų, išskyrus vien biznio paskirtį turinčias "religijas". Jei pati valstybė pasitiki Dievu, kodėl ji nemoko religijos savo jaunimo. Iš kur jis tą tikėjimą pažins, jei ne per mokyklas, — ir kaip jis gali pasirinkti tikėjimą ar netikėjimą, kai tikėjimo jis visai nepažįsta. Jam belieka tik vienas kelias ir vienas pasirinkimas, nes be mokyklos pagalbos tėvai čia yra per daug užsiėmę ir neturi savo vaikams mažo jokio įtakos.

Sita yra tikroji šio krašto nelaimė, nes, neturėdami tikro religinio pagrindo, jaunuoliai lengviau metasi į baisius nusikaltimus, kurie veda juos į kalėjimą ir pražūtį. Jeigu misijonieriams yra **svarbu** plėsti tikėjimą pasaulinėse tautose, tai nemažiau yra svarbu išlaikyti tikėjimą ir civilizuo-tuose kraštuose per mokyklas. Jeigu yra religinė laisvė, tai dvasiškiui neturi būti uždrausta įeiti visur. Jis ne dėl savęs ir savų tikslų ateitų į mokyklas, bet dėl kitų, neišskiriant nė valstybės gerovės.

Religinė laisvė Šiaurės Amerikos kontinente yra tik ta prasme, kad kiekvienas keistuolis gali savo naują religiją kurti ir save pusdieviu laikyti. Šią situaciją išnaudoja pirmoje eilėje visokios rūšies biznieri.

Dievo vardu jie kuria naujas sekas, padailindami jas kaikuriomis Evangelijos ištraukomis ir iškreipdami viską savo naudai. Tokių sektų priviso tiek, kad eilinis žmogus jau nebegali jose susigaudyti — tikras Babelis. Viena-me Seattle mieste tokių satelitinių religijų yra jau daugybė, ir jos visos daro nebologą biznį.

Atsiskyrimui nuo panašių sektų, mums katalikams reikia pastatyti Dievą ir idealizmą prieš naudos ir pasipelnymo reikalą naudojant Kristaus vardą.

Dėl tikybos dėstymo eičiau dar toliau: jis reikalingas ne tik pradžios ir augštesnės mokyklose, bet ir augštosiose, apimančias čionykščias kolegijas ir universitetus. Geri misijonieriai yra daugiau reikalingi suaugusiam jaunimui, negu mažai išmanantiems vaikučiams. Religiniai ir antireliginiai konfliktai kyla bręstančiame ir galvojančiame jaunulyje, o ne vaikystėje. Rekolekcijų, į kurias ateina vien aktyvūs katalikai, čia nepakanka. Jos labiau yra reikalingos besiformuojančio ir kritiškai amžiaus jaunimui.

Religijos dėstymas suaugusiems jaunuoliams turėtų būti plataus pobūdžio, apimdamas net ir vedybinį pasiruošimą.

Absoliučiai nepsichologiškai ir net juokingai atrodo, kada vedybų ryšio pagerinimui neretai skaitai siūlymus įvesti augštesnės mokyklose lyties aiškinimą. Lytis yra naturalus suaugusių žmonių instinktas ir šių laikų jaunimui jis yra per daug aiškus be jokių paaiškinimų. Pagaliau jau turima statistinių žinių, kad toks sex'o "mokslas" tik pablogina jaunuolių moralę ir iš teoretiškojo jis pasidaro per daug "praktiškas".

Žavi jaunimo meilės romantika, kuri gimdo poetus, rašytojus, muzikus ir kuri visu savo skaitumu egzistavo besimokančio Lietuvos jaunimo tarpe, čia yra visai nepažįstama. Meilė čia pavirto į sex'ą, ir jos simbolis yra automobilis. Dėl to ne sex'ą reikia aiškinti, o vedybinį pasiruošimą (plačia prasme) gerai paruoštų psichologų. Tik tuo būdu daug jaunų žmonių būtų išgelbėta nuo nervų pakrikimo ir pvedybinių skyrybų.

"GERESNIO PASAULIO LINK"

R. MATUKAITĖ

Lankydama prieš porą metų Romą turėjau progos aplankyti ir Castel Gandolfo — popiežių vasarvietę. Tie rūmai stovi ant augšto kranto vulkaninio ežero, kurio dugnas neišmatuojamas ir krantai statūs. Kai pasižiūri iš viršaus į jį, atrodo, kad žiūri tiesiai į kokio milžino mėlyną akį.

Bevažiuojant aplink ežerą sustojom prie didelių naujų namų. Greta jų stovėjo apvali bažnyčia, kurios stogo viršūnė glaudėsi globas, sudarydamas papėdę kryžiui. Tai buvo Internacionalinis Pijaus XII Centras skirtas Geresnio Pasaulio sąjūdžiui. Aplankėm bažnyčią ir namus, paėmiau pora brošiūrėlių anglų kalboje ir išvažiavau. Nei galvojau, nei sapnavau, kad pralinkus vos dvejiems metams, netik lankysiuos, bet gyvensiu tuose pačiuose namuose. Kad ne tie du žodžiai: — geresnis pasaulis, gal nieko ir nebūtų atsitike, bet jie nedavė ramybės. Pasirodė anglų kalboje knyga parašyta kun. Lombardi apie šį sąjūdį — "Geresnio pasaulio link". Paskaičius ją pradėjau susirašinėti su Centru ir sužinojusi, kad bus kursai anglų kalboje, nutariau nepraleisti progos ir susižinoti plačiau ir daugiau kas yra tas sąjūdis, kaip jis veikia, ko jis siekia.

Atskridau į Romą 2 gegužės. Sau-

lėta, šilta, kaip pavasariui ir tinka. Judėjimas mieste smarkus, bet išvažia-vus iš miesto, pakeliui į Pijaus XII Centrą, tingi popiečio ramybė slinko laukais, skverbėsi pro arkas romėnų vandentiekio griuvėsių, skleidėsi ore.

Pats Centras yra didžiulis namas, kuriame gali gyventi arti 300 žmonių, daugiausiai po 1 ar 2 kambariuose.

Mūsų grupė buvo apie 30 žmonių: — pasauliečių, kunigų ir vienuolių — iš Anglijos, Airijos ir Amerikos. Mus visus rišo tas pats tikėjimas ir mokėjimas anglų kalbos.

Kas tuose kursuose buvo kalbėta ir aiškinta, galima suminti į vieną žodį "meilė". Meilė Dievo ir meilė artimo. Vienas be kito negali būti ir todėl mūsų kiekvieno gyvenimas pasidaro surištas su kito žmogaus gyvenimu. Todėl ir doktrina Kristaus Mistinio Kūno nuolatos buvo primenama. Kristus apjungia mus visus savo meilėje į vieną vienetą, o mes esam tos mažos celės, kurios sudarom tą vienetą ir esame viena kitai reikalingos. Tos celės turi išlaikyti gyvos, tai yra visad mylinčios, o gyvybei palaikyti maistas yra pats Dievas — meilė. Mylėti, aiškino mums kun. Lombardi (šio sąjūdžio steigėjas), yra norėti gero kiekvienam kitam žmogui, ir išsižadėti savęs dėl

bendros gerovės. Jis purtė iš lėto galvą sakydamas: "mylėti yra labai sunku, labai sunku". Jis taip pat išreiškė didelį susirūpinimą besiplečiančiu komunizmu kuris įstengia paveikti žmones taip, kad jie net miršta dėl klaidingų idėjų. R. Katalikų religija yra meilės religija, nesanti tiesa ir geri, žmonės betgi šalinasi nuo jos.

Daug susirūpinimo buvo išreikšta žmonių nesidomėjimu ir nesupratimu savojo tikėjimo. Tikėjimas nesiremia jausmu, jis remiasi protu ir Bažnyčia šiuo metu svarsto ir svarstys būdus, kaip arčiau pasiekti ir supažindinti tikinčiuosius su tiesomis, kurios, pakeistų pasaulį.

Bet nuo kur pradėti, klausėm savęs. Ir atsakymas atėjo: — nuo savęs. Jei pats žmogus nemylės, — t.y. nenorės gero kitam, išsižadant kartais savęs, jei pats nesistengs būti geras ir geresnis, nieko negalės duoti nei kitiems. Nes ko neturi — negali duoti nei kitam, ar tai būtų materialinės ar dvasinės gėrybės. O progų pačiam tobulėti netrūksta. Ir mes turėjom progos ten pat praktikuoti ką girdėjom. Buvom paprašyti kalbėti su visais ir kiekvienu, nesudaryti grupių, gal kartais ir nenorint, pagelbėti vienas kitam, susivaldyti nuo apkalbų, turėti kantrybės išklausyti kitą ir t.t. Tai smulkūs, maži dalykėliai, tokie kasdieniniai, bet kaip dažnai jie kartojasi. Ir kuo dažniau mes susivaldysime, tuo geresni būsim, tuo daugiau prisidėsi-

DAILININKĖ VLADA STANČIKAITĖ - ABRAITIENĖ

Pereitais metais dail. Vlada Stančikaitė-Abraitienė suruošė dvi savo kūriniių parodas Detroite ir Clevelande, JAV-bėse.

Tematiniu atžvilgiu Vl. Stančikaitė yra labai įvairi ir gausi. Ją galima būtų pavadinti filosofuojančia dailininke, kaip yra išsireiškęs Vyt. Alantas "Dirvoje", vertindamas jos parodą Detroite.

Toje parodoje realistinės krypties paveiksłai buvo: vaidila, obuoliai, gėlės ir kitos detalės.

Bet kituose kūriniuose galima rasti ir impresjonistinių bruožų. Filosofinis bei poetinis polinkis išsakyti save ir pasaulį — pasakiškumas, didelė fantazija ir puošnumas linijose ir spalvose.

Didelis menininkės noras būti suprasta, todėl grynai abstraktinės formos negali padėti jai išryškinti temos.

Ji yra pasakų ir knygų iliustratorė, vietomis ji stipriau minti išsako, nei pats knygos autorius. Jos yra iliustruotų 40 knygų, daugiau skirtų vaikams. Muzikinę mintį mene K. M. Čiurlionis siekė išreikšti simboliais, Vl. Stančikaitė savo filosofinę mintį stengiasi išreikšti daiktais simboliais. Tai aiškiai matome "Pelkių puotoje", kur gėlės šoka trumpą akimirką, kur gyvenimo veidai suakmenėję medžių liemenyje ir žievėje. Likiminės temos jaučiamos "Pakelėje" ir "Rudens viltyje".

Vl. Stančikaitė labai turtinga spalvomis ir išradinga kompozicijoje. Ji labai rūpestinga savo kūrinio mažiausiose detalėse. Ji siekia judesio ir šokio išpūdį pernešti drobeni, naudodama lenktus bei statmeninius brūkšnius.

Mintis, dinamiškumas ir spalvingumas yra Vl. Stančikaitės individualinės kūrybos žymės.

Dailininkė nestovi vietoje, bet ieško naujų pasaulių, naujų pasakų; gyvenimas yra dinamika ir nuolatinis keitimasis, kas neina su juo, suakmenėja, kaip kasdieniški veidai "Pelkių puotoje".

Detroite jos parodoje dominavo didelis paveikslas "Vaidila". Tai tema iš romantinės senovės, labai populiari mūsų literatūroje. Mene nesvarbu kas vaizduojama, bet kaip — minties išreiškimas ir formos apipavidalinimas. Vaidila yra mūsų galingos praities simbolis, o mažas piemenėlis su dūdele prie lūpų, trapus ir jaunas

me prie geresnio pasaulio.

Sis sąjudis nėra jokia nauja organizacija, nesako ir nemoko nieko naujo. Jis tik primena tai, kas žmonijai jau yra žinoma apie 2.000 metų, tik dažnai yra užmirštama, paliekama nuošaly, taikoma dažnai kaimynui, ne sau.

Romos Katalikų Bažnyčioje yra visi pradai vedantieji prie pasaulio, kuris gali tobulėti ir gerėti.

Centro adresas: English Secretariate Pius XII International Centre ROCCA DI PAPA (Roma), Italy.

tautinis lietuvių atgimimo simbolis.

Tautosakinį motyvą randame ir jos vaizduojamuose lietuvių kryžiuose. Iš religinių temų išsiskiria jos Madonos. Ji mėgsta Dievo Motiną vaizduoti su kūdikėliu rugių lauke tarp rugiagėlių ir aguonų ar einančią Lietuvos laukais...

Vl. Stančikaitė yra plačios apimties dailininkė, šalia knygų iliustravimo ji nevengia ir peisažų bei naturmortų. Tai viena talentingiausių paskutinio dešimtmečio moterų dailininkė. I. M.

Birutės Pūkelevičiūtės "Aukso Žasis" Čikagoje

Praejusią vasarą iš Montrealio į Čikagą persikėlė rašytoja ir režisėrė Birutė Pūkelevičiūtė. Lietuvių visuomenei ji yra žinoma: 1947 m. laimėjusi "Draugo" premiją už savo romaną "Aštuoni lapai".

Gyvendama Montrealyje su kitais savo draugais sukūrė stiprų dramos teatrą. Žymesni pastatymai to teatro buvo "Baltaragio malūnas", "Milžino pauksmė". Vėliau šie veikalai buvo įrašyti į plokšteles. Į plokšteles buvo įrašytas ir vaikams skirtas vaidinimas "Žirginėliai".

"Aukso Žasis" yra laimėjusi Kanados JAV-bių Bendruomenės premiją 1962 m.

"Aukso Žasis" yra eiliuotas lyriškas, sceninis veikalas, nesiribojąs aiškia istorija, bet pasakiška žmogaus buitimi.

Pernai "Aukso Žasis" buvo pastatyta 15 d. gruodžio mėn. Jaunimo Centre Čikagoje. Veikalą režisavo ir vyriausią rolę vaidino pati autorė.

"Aukso Žasis" antrą kartą buvo pastatyta Montrealyje š. m. sausio 26 d.

Linkėtina "Atžalynui" savo "Aukso Žasi" parodyti ir kitoms didesnėms Amerikos ir Kanados lietuvių kolonijoms.

Dail. Giedra Miglinaitė pagamino prancūzo dramaturgo Henri Ghlon

veikalą: "Kalėdos turgaus aikštėje" premjerai dekoracijas Muencheno Jaunimo teatre.

Giedra Miglinaitė yra baigusi 1958 m. Muencheno Meno Akademiją ir jau yra piešusi dekoracijas šešiuose Vokietijos dramos teatrose.

Lietuvės gydytojos pasisekimas JAV-bėse

Dr. Valerija B. Raulinaitienė paskirta Downey Veteranų ligoninės administratore (Chief of Staff). Tai augščiausias laipsnis bet kada moters pasiektas Veteranų administracijos ligoninėse.

Dr. V. B. Raulinaitienė vadovaus ligoninei ir bus atsakinga už profesinę ir klinikinę ligoninės darbą. Ligoninė savo didumu yra antroji JAV-bių Veteranų administracijos su 2.467 lovomis. Ši žinia buvo plačiai aprašyta JAV-bių laikraščiuose.

Dr. V. B. Raulinaitienė medicinos mokslus baigė dar nepriklausomoje Lietuvoje — Kaune. Neilgai teko dirbti savo profesijoje gimtajame krašte. 1944 m. su visa pabėgėlių minia pasitraukė į Vakarų Vokietiją. Dirbo kaip gydytoja įvairiose vietose. 1949 m. atvyko į JAV-bes. Dirbo kaip gydytoja praktikanė ir kartu mokėsi. 1957 m. gavo psichiatrijos-neurologijos daktarės titulą.

1960 m. JAV-bių gydytojų sąjunga suteikė jai tos srities diplomą.

Dr. V. B. Raulinaitienė yra suradusi naujų metodų psichiatrijos srityje, kuriais naudojasi ir kitos JAV-bių tos rūšies ligoninės.

Ji su šeima gyvena Lake Bluff Ill. Jos vyras Viktoras dirba civilinėje administracijoje. Jų duktė Rūta studijuoja Illinois un-te psichologiją.

Kotryna Grigaitytė — "Draugo" premijos laureatė. — Už savo poezijos rinkinį rašytoja - poetė Kotryna Grigaitytė laimėjo konkursą ir \$1000 premiją. Premijos mėcenatas prof. K. Alminas iš JAV. Premijos įteikimas įvyks kovo 24 d. Čikagoje.

Dail. A. Vitkauskaitė-Merker su savo kūriniais dalyvavo Modern Artist Guild parodoje New Yorke.

Dail. Vlada Stančikaitė - Abraitienė savo studijoje

Birutė Kemežaitė, Čikagos Marquette Parko lietuvių kolonijos gyventojas, kuri rengiasi duoti pirmąjį dainų rečitalį kovo 23 d. Jaunimo Centro salėje. Ši dainos mėgėjams dar plačiau nepažįstama solistė, jau apie 10 metų yra lavinusi balsą pas įvairius mokytojus. Ji viešumoje yra pasirodžiusi tik Čikagos bei apylinkių lietuviams, dalyvaudama minėjimų ir kitokių parengimų meninėse programose. Savo balsu ir malonia laikysena scenoje B. Kemežaitė jau spėjo susilaukti šiltų atsiliepimų. Nuo praėjusių metų pabaigos ji daugiausia laiko skiria būsimos rečitalio programai, kuri žada būti turtiną ir įvairi. Todėl jos pasirodymas Čikagos lietuviuose kelia nemažą susidomėjimą. Po rečitalio Čikagoje, reikia manyti, B. Kemežaitė sutiks pasirodyti ir kituose lietuvių centruose Šiaurės

Amerikoje. B. Kemežaitė plačiai domisi lietuvių gyvenimu ir yra nuolatinė "Moters" žurnalo skaitytoja. E. Š.

Lietuvaitės tautų festivalyje Toronte, Kanadoje

Toronte vasario 1-3 d. įvyko II-sis "Laisvės festivalis", kurį organizavo Kanados tautinių šokių draugija. Jame dalyvavo 30 tautų šokėjų grupių ir 8 chorai. Iškilmingame atidaryme scenoje buvo iškeltos visų dalyvavusių tautų vėliavos. Svečių tarpe buvo Lietuvos gen. konsulas Kanada dr. J. Žmuidzinas su žmona, Toronto miesto burmistras ir kt. Iš lietuvių dalyvavo Toronto taut. šokių grupė "Gintaras", Toronto lietuvių choras "Varpas" ir Hamiltono tautinių šokių grupė. Į finalinį koncertą pateko tik Hamiltono "Gyvataras" vadovaujamas G. Breichmanienės. Šokėjai atrodė labai spalvingai ir gracingai, ypač mergaitės šokant "Sądute" su gėlėmis. "Gyvataras" laimėjo III premiją.

Lietuvius labiausia domino "laisvės karalaitės" rinkimai, kur dalyvavo 57 įvairių tautų mergaitės. "Karalaitės" titulas teko Joanai Juozaitytei iš Toronto. Tai jau antri metai kaip lietuvaitės laimi. Pernai jį laimėjo R. Žymantaitė.

J. Juozaitytė gimė Marijampolėje. Iš Vokietijos į Kanadą atvyko 1949 m. Toronte baigė šv. Cecilijos mokyklą, Loretto gimnaziją. Dabar mokosi Matriculation College, nori studijuoti anglų kalbą, istoriją ir žurnalistiką.

Regina Žymantaitė, pr. metais Laisvės festivalyje Toronte išrinkta "Miss Freedom", baigė teatro vaidybos mokyklą Niujorke ir yra pakviesta į Holliwoodą studijuoti filmų meno. Jos motina dr. Žymantienė iš Toronto persikelia pastoviai gyventi Niujorkan, kur gavo darbą vienoje ligoninėje.

Joana Juozaitytė "Laisvės festivalyje"
Toronte išrinkta Laisvės karalaitė —
"Miss Freedom 1963".

"Ateities" literatūrinio konkurso laimėtojos: Dalia Kolbaitė, Teresė Pau-tieniuotė, Danutė Brazytė, Lilė Tumo-saitė ir sesuo M. Jurgita — M. Saulai-tytė.

Nijolė Kėkštaitė — Toronto PPSK "Aušra" viena geriausių Š. Amerikos lietuvių plaukikių. Intensyviai kultivuodama igimtus gabumus yra rimta kandidatė olimpinėms pirmenybėms: per du mėnesius ji pajėgė 100 y. l.s. plaukimo laiką iš 72 sek. numušti iki 64. Nijolė keliai kiekvieną rytą 5 val., paruošia pamokas ir 7 val. turi rytinę plaukimo treniruotę. Grįžus iš gimnazijos atlieka dalį užduotų pamokų, pusvalandį skambina pianinu ir 6 v.v. vėl į plaukimo treniruotę dviem valandom. Šalia plaukimo ji kultivuoja krepšinį, lengvąją atletiką, lanko pianino pamokas ir... yra pirmoji mokinė.

Mona Liza Niujorke. Garsusis Mona Liza paveikslas iš Prancūzijos atgabentas Niujorkan Metropolitan muzėjun. Pradžioje buvo parodytas diplomatomams ir kviestiesiems svečiams, vėliau iki kovo 4 d. rodomas visuomenei.

Sol. Vlada Žiemelytė dainavo Vasa-rio 16 minėjime Toronte, o **Irena Šer-naitė-Miklejohn** buvo programos pranešėja. Abi savo užduotis atliko pasi-gėrėtina.

Dalis Hamiltono lietuvių tautinių šokių grupės "Gyvataras" per-traukos metu. Grupė laimėjo III vietą "Laisvės festivalyje" Toronte.

Solistė Elena Saulevičiūtė naujai kylanti dainininkė

Gimusi Kretingoje ir ten baigus vidurinę mokyklą, dainavimo mokėsi Klaipėdos muzikos mokykloje — pasikui baigė 1955 m. Vilniaus konservatoriją.

Vilniaus operoje sekmingai dainuoja jau aštunti metai. Ji dainuoja augšto soprano partijas „Pajacuose“, „Pikų damoje“, lietuviškose operose „Pilėnuose“ Eglės partiją, „Vaivoje“ — Rasos, „Daliuje“ — Dalios rolę ir daugelyje kitų operų soprano partijas.

Koncertavo Maskvoje, Rygoje, Leningrade, Varšuvoje, Vokietijoje.

Dabar ruošiasi „Aidos“ operoje Aidos rolę, Čaikovskio „Jolantoje“ — Jolantos ir Štrauso „Čigonų barone“.

Laima Balaišytė

Tarybų Sąjungos čempionė

Praėjusių metų gale Estijos sostinėje Taline finalinėse stalo teniso varžybose, įvykusiose tarp pavergtų Sovietų Sąjungos tautų sportininkų pirmas vietas išsikovojo trys lietuvaitės ir keturi lietuviai. Čempionės titulas teko Laimai Balaišytei, 14 metų moksleivei, Vilniaus Salomėjos Nėries vardo vidurinės mokyklos mokinėi.

Šio sportinio meno ją mokė jos motina Bronė Balaišienė, savo laiku laimėjusi irgi daug varžybų.

Sofija Čepkauskienė — dailininkė keramikė

Ryžtingai prieš porą metų pradėjo Kauno statybinių medžiagų kombinate lipdyti meniškąs servizus. Dabar jau yra išlietos apie 70 formų jos sukurtų indų, peleninių ir stalo papuošimo daiktų ir pradėdama juos masiškai gaminti.

Lietuvoje aptartas tautosakos rinkimas

Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Tautosakos skyrius sušaukė 1961 m. konferenciją tautosakinės ekspedicijos medžiagai apsarstyti ir tolimesnio tautosakos rinkimo metodus aptarti.

Toje konferencijoje dalyvavo dialektologijos, istorijos bei etnologijos skyrių darbuotojai.

J. Jokimaitienė informavo dalyvius apie dainų rūši, žinomą ir sutinkamą tik Žemaitijoje: kaip „Bėk upele vingurdama“, „Ejo pana upės vingiais“, „Oi, volunge, volungėlė“.

Tautosakos rinkimas, kaip teigė savo paskaitoje dr. Jonas Balys per Kultūros kongresą Čikagoje, Lietuvoje esąs apleistas ir iki šiol toje srityje beveik nieko pirmuoju pavergimo dešimtmečių nebuvo daroma. Išmirštant vyresniajai žmonių kartai, tremiant žmones ir maišant, naikinant sodybas daug tautosakinio turto eina užmarštin.

Po 1961 m. jau pradėta rinkti ir tautosakinė medžiaga. Tautosakos skyriaus darbuotojai Vištyčio, Gražiškių, Kalvarijos ir Sangrūdų apylinkėse ir magnetofono juosteles įrašė 5.000 įvairios tautosakinės medžiagos. Du ekspedicijos dalyviai lankėsi Lazdijų rajone. Rudaminos miestelyje jie rado 66 metų dainininkę A. Pacenkaite, kuri moka virš 400 liaudies dainų.

Grafikė Elena Jakutyte sulaukė 50 metų amžiaus

1962 m. lapkričio mėn. 28 d. žinoma lietuvių grafikė Elena Jakutyte sulaukė 50 metų. Dailininkė labiausiai pasižymėjo knygų iliustravime, su savo kūriniais dalyvaudama daugelyje grafikos parodų. Dabar gyvena Kaune. Iš spalvotų linoraižinių knygų iliustracijų pažymėtinos: „Kauno HES“, „Žvejys“, „Gegutėlė“, „Saltyšius“, „Atskrenda sakalėlis“, „Pasėjau linelius“, „Pabaigtuvių vainikas“ ir daug kitų.

Noreikiškių dvare — steigiamos žemės ūkio akademijos naujos šakos ir studentų bendrabučiai. Į naujas palapas Noreikiškėse studentai persikels š. m. pavasarį.

Lietuvaitės keramikos kūriniai Pragos parodoje

Keramikės Aldonos Ličkutės-Jusienės dekoratyvinės plokštelės ir viena vaza įtraukta į Sovietų Sąjungos eksponatų kolekciją tarptautinės keramikos parodai Pragoje.

Gintaro paroda Maskvoje

Klaipėdos ir Liepojos dailininkų 1962 m. buvo suruošta gintaro dirbinių paroda Maskvoje.

Lietuvius atstovavo šios moterys dailininkės: E. Augaitytė, G. Gimtėnė, Z. Januškaitė, B. Mikulevičiūtė ir S. Šalgaitė.

Gintaro dirbiniuose dailininkės stengiasi panaudoti gintaro natūralias savybes ir išryškinti jų grožį.

Tamara Sventickaitė

Po II-jo Pasaulinio karo Lietuvoje iškilo nauja balerina Tamara Sventickaitė. Jau būdama vidurinėje mokykloje lankė baletą studiją. Paskui, persikėlusį į Kauną, galutinai atsideda baletui studijai ir 1938 m. debiutavo „Miegančioje gražuolėje“ išpildydama fėjos rolę; Štrauso baletu „Vienos džiaugsmas“ šoko Elenos rolę; dalyvavo pirminės rolės „Gulbių ežere“, „Raimundoje“, „Kopelijoje“ ir daugelyje kitų pastatymų.

Po karo tobulinosi choreografijos mene Leningrade, o dabar šoka Vilniaus valstybiniame teatre. Su gastroliomis lankėsi Rygoje, Taline, Maskvoje bei Rumunijoje.

Knygų viršelių dailininkai — gimnazijos moksleivės

1961 m. „Svyturio“ žurnalo viršelius sukūrė Ukmergės vidurinės mokyklos moksleivės: Aldona Vasilaukaitė, Regina Žukauskaitė, Angelė Šiminskaitė, Palmyra Stankūnėvičiūtė ir Vladė Usnytė.

Jų piešinių temos iš kasdieninės mokyklos ir namų aplinkos.

Sulaukė 113 metų

Lietuvoje Pasvalio rajone „Mūsų ateities kolūkyje“, Monika Gaškienė sulaukė 113 metų amžiaus. Ji prisimena baudžiavos laikus ir po šimto metų senatvėje pati su savo dukterimi Emilija Morkevičiene, anūke Stase Gasiūnienė ir proanūke Danute Gasiūnaite — visos pateko į naują rusų komunistų baudžią ir laukia, bent proanūkei Danutei, šviesesnės ateities.

Balerinos Marijos Juozapaitytės — Kelbauskienės jubilėjus

Balerina M. Juozapaitytė-Kelbauskienė praėjusiais metais atšventė savo 50-ties metų amžiaus sukaktį. Ji buvo jau pasižymėjusi nepriklausomos Lietuvos Valstybinio Teatro baletu pastatymuose. Savo laiku buvo žinoma ir už Lietuvos ribų. Dabar balerina yra išėjusi į pensiją, gyvena Vilniuje ir turi suorganizavusi vaikų baletu studiją.

Marija Juozapaitytė-Kelbauskienė yra sukūrusi pirmines roles daugelyje pastatymų: Mariją — „Bachčisarajaus fontane“, Aurorą — „Miegančiojo gražuolėje“, Odetą — „Gulbių ežere“, Marytę — J. Pakalnio „Sužadėtinėje“ ir kitur.

Docentė J. Čiurlionytė vadovauja tautosakos rinkime

Docentė J. Čiurlionytė 1947 m. konservatorijoje Vilniuje yra įsteigusi muzikos kabinetą, kuris aktyviai pradėjo veikti nuo 1950 metų.

Teorijos kompozicijos studentai vasaros metu išvyksta į provinciją rinkti liaudies muzikos melodijų. Lazdijų ir Panevėžio rajonuose jie yra užrašę 800 dainų melodijų ir magnetofonines juosteles. Šias melodijas studentai panaudoja savo studijų darbams.

Kraštotyros muzėjai mokyklose

Kaikuriose mokyklose mokiniai pagraginti savo kalbos bei istorijos mokytų pradėjo prie vidurinių mokyklų kurti mažus kraštotyros muzėjus. Naujoji komunistinė gyvenimo sistema sudaržius viensėdžius, negailestingai naikina tautosakinę ir etnografinę medžiagą. Lietuviai patriotai mokytojai suskato gelbėti savo liaudies kultūrą ir moksleivius įtraukė į tautosakos dainų ir senųjų rinkimą. Toks darbas dalį moksleivių gali pažadinti rinktini lituanisto pašaukimą. Tokie kraštotyros muzėjai prie gimnazijų kuriami Raseiniuose, Alytuje, Veisiejuose ir kitur.

Nauja gyvenvietė Kuršių Neringoje

Iki šiol archeologams bei istorikams buvo žinomos šešios Neringos gyvenvietės: Nida, Preila, Pervalka, Juodkrantė, Smiltynė ir Kopgalis. Po karo Neringa buvo pradėta plačiau tyrinėti. Archeologus ir kraštotyrininkus čia viliojo randami gausūs akmens amžiaus gyvenimo įrankiai ir akmens amžiaus stovyklos.

Buvo surengta speciali archeologinė ekspedicija Neringai tyrinėti, kurioje dalyvavo Istorijos instituto archeologė R. Jablonskytė-Rimantienė.

„Tarybinės Klaipėdos“ laikraštis rašė: „Ekspedicijos naujai atrastas paminklas yra senovinės gyvenvietės ir žalvario-geležies amžiaus liekanos. Tai yra taisyklingai supiltų akmenų židinių virš kurio surasta keramika, skirta buitiniams reikalingumams“.

„Dar daug paslapčių slepia baltos smėlio kopos ir laukia, kol archeologai įmins amžių užmintas mįsles“.

Danutė Lukoševičiūtė yra šilutės etnografinio muzėjaus direktorė. Šis muzėjus turi pamariui charakteringus eksponatus, žvejų darbo padargus, nes nuo šilutės jau nebetoli ir Kuršių marios ir Nemuno delta. Čia krinta į akis pamario krašto ūkininko kambarys; didelė briedžio iškamša; pamario paukščių iškamšos. Archeologinių radinių tarpe daug žalvarinių segių, gintaro papuošalų ir kt.

RACHITO LIGA

PROF. DR. VANDA TUMENIENĖ

Kokiam amžiuje serga rachitu?

Rachitas yra augančio organizmo liga, juo serga kūdikiai ir maži vaikai, bet pasitaiko, nors gana retai, pas didelius vaikus, suaugusius, senus.

Prieš laiką gimę ir dvynukai turi stiprų palinkimą rachitui ir sunkiau gyja. Būna šeimų su palinkimu tai ligai.

Ankstyvo rachito reiškiniai prasideda pas kūdikius 2-3-jų mėn., bet gali pasitaikyti ir 1 mėn. kūdikiui, jeigu motina neštumo metu neturėjo pakankamai visų medžiagų, reikalingų kaulams vystytis.

Rachitas paliečia visus kūno audinius, kaulus, raumenis, nervus, net smegenis. Daugiausia sukrinka kaulų augimas, kuris lokalizuojasi jų galuose. Ten sparčiai auga kremzlės, jų kalkėjimas nesivysto ir kaulo audiniai neauga dėl stokos mineralų, fosforo ir kalkių, kurie neresarbuojasi, nors krauju atnešami, jeigu trūksta priešrachitinio vitamino, dėl kurio nepakankamumo sukalkėję kaulai minkštėja.

Rachito pradžia pasireiškia kūdikio nuotaikos pasikeitimu; jis verkšleną, mažai miega, blogai valgo; nemėgsta, kad jį kas paliestų, noriai guli lovutėje, mažai juda. Neturėdamas karščio prakaituoja, ypač galvutė; atsparumas mažėja, dažnai serga sloga, bronchitu, viduriavimu. Prasideda kaulų minkštėjimas, pirmiausiai pakiaušėje, kaulų galai storėja, gausiai šonkaulių "rožančiai", pirštų perlai ir riešų sustorėjimas.

Kaulų iškrypimai, lūžimai įvyksta, jeigu liga nėra gydoma pradžioje; gausi keturkampė galva su padidintu mamunėliu, kojos iškrypsta O ar X raidžių pavidale, išsišauja krūtinės kaulas, išsilenkia, arba iškrypsta stuburkaulis. Neretai tie iškrypimai pasilieka visam gyvenimui. Dubens kaulų rachitas palieka jų susiaurėjimą ir sudaro rimtą kliūtį normaliai gimdyti.

Kaip apsaugoti rachito ligos?

Rachito profilaktikai labai svarbi yra natūrali priemonė, saulės šviesa. Ja reikia naudotis netik vasarą, bet ir žiemą. Šviesaus, saulėto buto neužtenka, nes ultravioletiniai spinduliai nepraeina pro lango stiklą. Reikia būtinai nešti ar vežti kūdikį laukan, nesaugoti jo veidelio nuo saulės šviesos, uždengus vežimėli. Jau nuo rudens reikia pratinti kūdikį šaltesniam orui, o didesniais šalčiais esant, dėti šildytuvą prie kojų. Didesni vaikai privalo bėgioti, žaisti lauke kuo daugiau. Svitinimas dirbtiniais ultravioletiniais spinduliais, pavz. kvarco lempa, yra gera priemonė, bet dabar ją sėkmingai pakeičia vitamino D preparatai.

Patartina duoti žuvies taukų, kaip natūralų produktą, kuris turi daug vitamino D. Du arbatiniais šaukšteliais duoda pakankamą apsaugą. Pradėti nuo 3-4 savaičių amžiaus lašukais (keletą lašukų dienai) ir didinti. Kūdikiams duoti mišrų maistą, t.y. pieno, daržovių, kepenų, vaisių; neper-

daug ($\frac{1}{2}$ litro) pieno, nes pas perpertę pienu kūdikį lengviau vystosi rachitas. Krūtimi maitintas kūdikis yra mažiau palinkęs rachitui, bet neapsaugotas nuo jo, kadangi moters piene irgi nedaug priešrachitinio vitamino.

Jau beveik nuo pirmų dienų duoti kūdikiui vitamino D lašų pavidale arba sumaišyto su kitais vitaminais (multivitaminais). Dvynukams ir prieš laiką gimusiems tenka vartoti didesnes dozes Vitamino D, 3000-5000 Int. vienetų, pav. Visterolį po 15-30 lašų dienai. Susirgus rachitiniam kūdikiui plaučių uždegimu ar bronchitu, rachitą reikia gydyti didesnėmis dozėmis vitamino D; nuo to paeina ir plaučių ligos prognozė. Lengvesnio rachito gydymui duodama 25-30 lašų Visterolio arba 4 arbatinius šaukštukus žuvies taukų; o sunkiam rachitui duodama 500.000 I V., vartojama koncentruotus preparatus.

Priešrachitinę apsaugą panaudojant kūdikiams ir nėščioms moterims vis rečiau pasitaiko rachitu susirgusių, ypač sunkesnių jo atvejų

★

Iš medicinos pasaulio

Ankstyvo neštumo metu (2-3 mėn.) gali įvykti vaisiaus sužalojimas kaikiariais vaisiais, hormonais, klaidinga dieta, gimdos švitinimu rentgenu, rubeolos liga measles. Tas gali būti priežastis įvairių kūdikio nenormalumų. Gimsta daugiausia su kaulų deformacijomis.

Kanados vėžio Draugijos statistiniai daviniai 1941-1958 m. rodo, kad sumažėjo moterų mirtingumas nuo vėžio, bet padidėjo vyrų mirtingumas.

★

Maitinimosi patarimai

Žmonės Amerikoje perdaug valgo karbohidratų, visokių saldinių, makaronų, pajų, bulvių ir vartoja perdaug riebalų, o nepakankamai proteinų: kaip žuvis, liesa mėsa, sūris ir kiaušiniai.

Žmonės permažai mankštinais ir beveik nesinaudoja mieste esančiomis sporto aikštelėmis. Dėlto gausėja arterijų sukietėjimas, didėja kraujo spaudimas. Vasarą reikėtų daugiau maudyti, būti gryname ore ir eiti dažniau pasivaikščioti.

Moterų ir mergaičių šukuosenos sušiaušiant plaukus ir juos apipurškiant chemikalais yra nenormalus reiškinys. Tai netik moters išvaizdą daro laukinišką, bet ir plaukai neauga kaip reikiant, padidėja jų kritimas. Tokie cheminiai plaukų purškalai kenkia plaučiams ir galima gauti astmą.

Moterys klysta, nekritiškai pasiduoamos madų įtakai. Pvz., dabartiniai smaili batai ir augsti smaili metaliniai užkulniai yra nesveika. Jie veikia neigiamai visą nervų sistemą ir gali iškreipti nugarkaulį, taip tvirtina ir Amerikos medicinos žurnalai.

Dr. Emilija Krukas

Montrealio K. L. K. Moterų Draugijos skyrius

K.L.K.M. Dr-jos Montrealio skyriaus visuotinio susirinkimo metu 1962 m. kovo mėn. 31 d., buvo išrinkta nauja valdyba, kuri per valdybos posėdį pasiskirstė sekančiomis pareigomis: pirm. G. Kudžmienė, vicepirm. S. Petrauskienė, ižd. I. Lukoševičienė, sekr. J. Adomonienė ir valdybos narė A. Morkūnienė. Pirmame valdybos posėdyje buvo nutarta išsiuntinėti Montrealio moterims anketas, atsiklausiant ko pageidautų sekančių metų veikimo planui. Anketas paruošė I. Lukoševičienė ir sekančiame valdybos posėdyje buvo vienbalsiai ir be pataisų priimta. Anketos turinys:

1. Dievas ir tikėjimas

Sąmoningiau pažinti žmogaus prigimtį, jo gyvenimo prasmę ir dievišką jį tikslą. Nagrinėti religinius klausimus ir religijos reikšmę moderniaame gyvenime, jos vietą ir įtaką moderniaame pasaulyje, ir t. t.

2. Šeima

Rimtai peržiūrėti ir persvarstyti pagrindinius šeimos tikslus. Vyro ir žmonos, motinos ir tėvo, vaikų ir tėvų, vaikų vaidmuo ir jų tarpusavio santykiai. Pasiruošimas šeimos pareigoms. Vaikų religinis, dvasinis ir tautinis auklėjimas, alkoholizmas šeimoje ir t. t. Ypatingai stengtis įtraukti jaunas motinas.

3. Visuomenė

Aktyviai dalyvauti organizacijose ir visuomeniniame gyvenime. Užmegsti ir palaikyti ryšius su kitataučių ir tarptautinėmis moterų organizacijomis. Moters teisės darbe ir visuomenėje. Karitatyvinė ir šalpos veikla — vietoj, Vokietijoj pasilikušiams ir už geležinės uždangos ir t. t.

4. Spauda, literatūra, menas

Rūpintis ir organizuoti nuolatinį ir pastovų talkininkavimą vieninteliame moterų žurnalui "Moteriai". Nagrinėti, studijuoti įvairius literatūros, meno, muzikos ir šokio klausimus. Pažinti modernios civilizacijos pasireiškimus šiose srityse ir ugdyti sveiką ir pozityvią nuomonę ir kritiką. Padėti suorganizuoti ir išlaikyti jaunimui biblioteką, įtraukti jaunimą į spaudos ir literatūros darbą. Parodyti ir diskutuoti įdomesnius filmus ir t. t.

5. Pramogos, parengimai, pasilinksminimai

Organizuoti tradicinius balius, kaip Užgavėnių, Joninių, Kartūno, tautinių rūbų konkursus ir pan. Rengti kitokias pramogas — kortų partijas, bingo, loterijas, bazarus, vakarienes ir t. t.

Veikimo būdai ir metodai

1. Organizuoti bendrus narių susirinkimus su paskaitomis vienu ar kitu klausimu, pasikviečiant prelegentą-tę.
2. Organizuoti viešus susirinkimus (narių ir visuomenės) su paskaitomis vienu ar kitu klausimu, pasikviečiant prelegentą-tę.

3. Organizuoti diskusijų ar studijų būrelius, kuriems galėtų priklausyti kiekviena vienu ar kitu klausimu besidominti moteris. Būreliai turėtų galimybės išsamiai išstudijuoti pasirinktą sritį, paruošti paskaitas, diskusijas ar "panels" susirinkimus, straipsnius spaudai, paskaitas visuomenei. Būreliai aktyviai įjungtų moteris kūrybi-

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

Dabartinė Kanados Lietuvių Katalikių Moterų draugijos centro valdyba. Iš kairės į dešinę sėdi: Z. Daugvainienė — „Moters“ reikalams, Imbrasienė — pirm., S. Aušrotienė — vicepirm.; stovi: Urbonienė — išdininkė, E. Butkevicienė — socialiniams reikalams, D. Keršienė — sekretorė.

niam darbui augščiau suminėtos srityse.

Anketos buvo išsiuntinėtoms narėms ir nenarėms — viso 310, iš kurių buvo gauta tik 26 atsakymai. Iš sąrašo esančių 80 narių atsakė tik 18, o iš ne narių atsakė tik 8 moterys. Pirmu klausimu susidomėjo 20, antru — 23, trečiu — 18, ketvirtu — 18 ir penktu — 12 moterų.

Gegužės 13 d. buvo pakviesta P. Augustinavičienė iš Clevelando Motinos Dienos minėjimo paskaitai. Dvasios Vado rūpesčiu prelegentė skaitė paskaitą iš vakaro mūsų organizacijos narėms. Paskaitos turinys buvo „Lietuvės moters uždavinys išeivijoje“. Į paskaitą susirinko virš 20 narių su viešniomis. Paskaita buvo ypatingai įdomi ir tokią progą praleisti yra labai apgailestinas dalykas.

A. M.

K.L.K. Moterų Draugijos Prisikėlimo parapijos skyriaus veiklos apžvalga

V. VALAITIENĖ

Visuotinis narių susirinkimas įvyko š. m. sausio mėn. 20 d. muzikos studijoje. Pagrindinis susirinkimo darbotvarkės punktas buvo naujos valdybos rinkimas.

Praėjusių 1962 metų valdyba, pirmininkaujant D. Reginienei nuveikė daug žymių darbų. Metų bėgyje turėta 9 susirinkimai ir 13 valdybos posėdžių. Kiekvienas susirinkimas buvo pajavairintas aktualiomis paskaitomis, kurias skaitė savo srities žinovai.

Kalėdų ir Naujųjų Metų proga buvo aplankyta 75 ligoniai ir įteiktos jiems dovanėlės. Atvykusiai iš Lenkijos Ma-

rijos ir Broniaus Matusevičių šeimai (ir jų dukterims) buvo suruoštas pobūvis ir įteikta jiems pinigine dovana. Pobūvį organizavo skyriaus valdyba padedant narėms, prie jo prisidėjo ir daugelis kolonijos bei parapijos lietuvių.

1962 metais skyrius turėjo \$3,482.98 pajamų. Jas sudarė nario mokesčiai, aukos ir parengimų pelnas.

Pagal išgales buvo paremtos įvairios organizacijos, mokyklos ir žurnalai: po \$100.00 — „Moters“, „Aušros“ klubo mergaitės ir Toronto šeštadieninė Maironio vardo mokykla; po \$50.00 — Nekalto Prasidėjimo seselės Toronte;

K.L.K. Moterų dr. jos Prisikėlimo parapijos skyriaus Toronte 1961-62 m. valdyba. Sėdi iš kairės į dešinę: L. Murauskienė, A. Kuolienė, dvasios vadas T. Placidas, OFM, D. Reginienė, M. Norkienė. II eilė: D. Bražienė, P. Urbonienė, Z. Daugvainienė, M. Basalykienė, Baltakienė, S. Simonaitienė, V. Valaitienė.

\$35.00 — studentams; po \$25.00 — Pabaltiečių moterų tarybai, Ateitininkams moksleiviams, „Lithuanus“ žurnalui; Ateitininkų žurnalui „Ateitis“ ir daug kitų smulkių aukų duota įvairiomis progomis.

Sekantiems metams kasoje yra likę \$303.79.

Buvo suruošti du pobūviai-baliai ir atkviesta Hamiltono teatro mėgėjų grupė „Aukuras“, kuris suvaidino „Sykštuolį“. Režisorei E. Dauguvietytei-Kudabienei ir visai trupei buvo padarytos mažos vaišės.

Skyrių savo plačioje veikloje savo patarimais ir aukomis rėmė Prisikėlimo parapijos klebonas Tevas Placidas, OFM, kuris yra ir skyriaus dvasios vadas.

Skyriui labai sumaniai ir sėkmingai vadovavo pirm. Danutė Reginienė. Visą skyriaus valdybą nuo jos neatsilikę ir tenka džiaugtis tokia sėkminga viso skyriaus veikla.

Praėjusiais metais į Suvalkų trikampį ir Vokietiją buvo pasiųsta 102 siuntiniai, kurių pašto išlaidos sudarė \$1,540.00 vien už persiuntimą.

Skyrius aktyviai dalyvavo parapiniame gyvenime ruošiant agapes ir minėjimus.

K.L.K. Moterų Dr. jos suvažiavime, įvykusiame 1962 m. gegužės mėn., skyrių atstovavo 13 narių. Suvažiavimo užbaigimui sekmadienį skyrius suruošė agapę, kurioje dalyvavo daug viešnių ir svečių; kaip paskaitininkė p. Bačkienė iš Vašingtono JAV-bių, draugijos dvasios vadas dr. kun. Gaida, Centro valdyba ir „Moters“ žurnalo redaktorė Iz. Matusevičiūtė.

Skyrius buvo atstovautas ir lietuvių konsulo Kanadai dr. Zmuidzino su ponija priėmimo, kurį organizavo KLB Toronto apylinkės v-ba. Buvo prisidėta auka prie dr. kun. Pr. Gaidos, Draugijos dvasios vado, jo 25-rių metų kuni-gystės sukakties minėjimo.

★

Vaikų laikraštėlis „Eglutė“

Vaikų literatūra turi būti pritaikinta vaiko amžiaus pletotei. Kiekvienoje lietuvių šeimoje, kur yra mažų vaikų, būtina užsiprenumeruoti „Eglutę“, vaikų laikraštėlį.

„Eglutę“ leidžia Nekalto Prasidėjimo seserys Putnam, Connecticut, USA. Prenumerata metams \$4.00, eina kas mėnesis.

BALINIS AKIŲ GRIMAS

1. **Mažos akys** padidėja, jei uždedamas šviesios spalvos šešėlis (eye shadow) abiejose akies pusėse. Vienoje pusėje užbrėžiama platoku brūkšniu nuo akies kampučio iki antakio ir kitoje pusėje — nuo išorinės akies pusės iki kur baigiasi antakis. Po to šešėlis gražiai išlyginamas su veido grimu. Blakstienos užakcentuojamos dvigubu sluogsniu maskaros. Taip pat akies linija pratęsiama pieštuku (eye liner) į akies išorinę pusę.

2. **Giliai ištattytos akys** „iššoka“, jei nededama šešėlio ant apatinės voko dalies. Vietoj to, šešėlis dedamas kur vokas pasibaigia ir išlyginamas iki antakio.

3. **Akys su tankiom blakstienom** dažnai daro įspūdį, kad tarp blakstienų ir antakių yra per mažas tarpas. Kad tą tarpą padidinti reikia užtepti trikampio pavidalo šešėlį tuoj pat po antakiu.

4. **Apskritos akys** gali būti pailgintos uždėdant šešėlio trikampį išorinėje voko pusėje. Viršuje ir apačioje akies išvedamos paralelės linijos ir pratęsimos truputį į išorinę akies pusę.

5. **Per arti esančios akys** atrodo toliau, jei šešėlis ir pieštukas nuo vidurio voko į išorinę pusę. Šešėlis išlyginamas sparno forma į antakio pusę. Taip pat ant išorinės pusės esančių blakstienų uždedama daugiau maskaros.

Paprastos akys atrodo daug dramatiškiau, jei ant viršutinio voko pusračiu uždedamas ryškus mėlynas, žalias ar violetinis šešėlis vidurinėje pusėje, o sidabrinio ar auksinio atspalvio išorinėje pusėje. Taip pat viršutinis vokas nubrėžiamas gana storai pieštuku ir ta linija baigiama už išorinės akies ribos. Bet toks akių grimas turi būti dedamas atsargiai. Jis turi derintis su likusiu veido grimu ir su rūbų spalva.

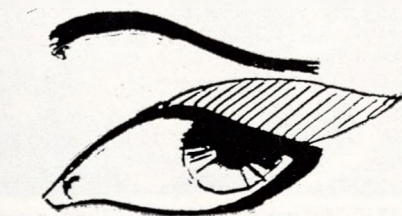
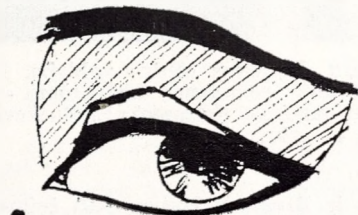
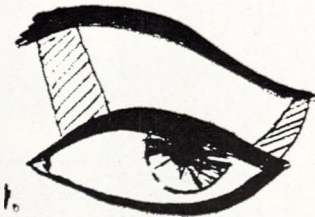
Tamsūs ratai aplink akis. Geriausia kosmetika šiuo atveju yra dvigubas kiekis pagrindo (foundation). Pirmiau-

• Madų ir grožio pasaulis

Veda IRENA KAIRIENĖ

sia uždedamas pagrindas ant viso veido ir vokų. (Pavargusiam veidui geriausiai tinka šiltas rožinės spalvos pagrindas). Ant to pagrindo dedamas ratu aplink akis kitas — baltas pagrindas. Geriausia jį dėti sabalo šerių šepetuku.

Pavargusios akys. Ramiai laikyti galvą, pasukti akis kiek galima į dešinę,

5.

Akių grimavimo pavyzdžiai

paskui į kairę, paskui augštin, žemyn. Po to sukt akis ratu — į dešinę, žemyn, į kairę, augštin. Užmerkt laisvai akis ir suskaičiuot iki penkių. Pailsėt. Tokį pratimą pakartot penkis kartus. Dar geriau šį pratimą daryti atsigulus.

Patinusios akys. Reikia dėti kompresus. Pamerkiamas vatos gabalas šaltame vandeny ir laikomas ant užmerktų vokų 5-6 minutes. Tada uždėti dviem minutėm karštą kompresą. Pakartoti keletą kartų. Toks kompresų keitimas sumažina tinimą. Dedant po to akių grimą reikia pasirinkti tamsų ir neblizgantį akių šešėlį.

Paraudusios akys. Specialus akių kremas (lotion) išvalo ir nuskaidrina pavargusias nuo cigarečių dūmų ir nuo nemigos akis. Šalti kompresai ir odos vanduo (skin freshener) padeda atgaivinti paraudusias akis.

Ar dėvimos ilgos kelnės mieste?

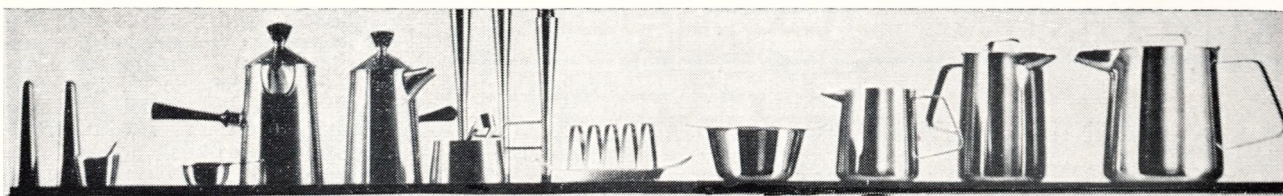
Jūs niekada nepastebėsite moderniai besirengiančių moterų dėvinčių ilgomis kelnėmis mieste. Ilgos kelnės ar trumpos — Bermuda shorts — gali būti dėvimos priemiesčių apsipirkimo centruose arba kurortiniuose miestuose vasarojimo sezono metu. Trumpos vasarinės kelnaitės dėvimos tik pa-lūdimiuose ir savo kieme.

Šiaudinės skrybėlaitės

Žiemos metu šiaudinių skrybėlaičių neįprasta dėvėti. Tačiau, jei turite šiaudinę skrybėlaitę, kuri jums gerai tinka, galite užsidėti betkada. Taip pat kailinės ar veltinės skrybėlaitės gali būti dėvimos ir prie lengvų rudeninių apsiaustų.

Vakarinė suknelė

• Šeimininkų kampelis

Ananaso bandelės

- $\frac{3}{4}$ puodelio pieno,
- $\frac{1}{4}$ puodelio cukraus,
- $\frac{1}{4}$ šaukštelio druskos,
- $\frac{1}{4}$ puodelio riebalų: sviesto, margarino ar šorteningo,
- $\frac{1}{2}$ puodelio šilto vandens,
- 1 šaukštelis cukraus,
- 1 pakelis sausų mielių,
- 1 gerai išplaktas kiaušinis,
- 1 šaukštelis tarkuotos citrinos žievės,
- $3\frac{1}{2}$ (maždaug) puodelio persijotų miltų.

Pertepimas

- $\frac{1}{4}$ puodelio sviesto ar margarino,
 - $\frac{1}{4}$ puodelio kapotų migdolų,
 - $\frac{1}{2}$ puodelio rudo cukraus.
- Sviestą išplakti, palaipsniui sudedant cukrų ir pagaliau migdolus.

Ananasų marmaladas

Užvirinti pieną, įmaišyti $\frac{1}{4}$ puodelio cukraus, druską ir riebalus. Atvėsinti iki šilumo.

Tuo laiku $\frac{1}{2}$ puodelio šilto vandens ištirpinti 1 šaukštelį cukraus ir įbėrus sausų mielių grūdėlius leisti pastovėti 10 min., po to gerai išmaišyti. Mieses supilti į pieno mišinį, pridėti gerai išplaktą kiaušinį, tarkuotą citrinos žievę ir 2 puodelius miltų. Plakti, kol tešla pasidarys lygi ir elastinga. Tada sudėti likusius miltus ir tešlą gerai išminkyti ant lentos. Išminkius, įdėti į riebalais pateptą indą, taip pat patepti servetėle, padėti šiltoje vietoje, kol tešlos pasidarys dvigubai daugiau. Išimti tešlą ant lengvai pamiltuotos lentos ir paminkyti šiek tiek, kol ji pasidarys lygi. Pridengus servetėle, palikti tešlą pailsėti, kol bus ruošiamas pertepimas.

Paruošus pertepimą, tešlą lengvai iškočioti į pailgą keturkampį 9×18 inčų, užtepti migdolinių pertepimą. Pradedant ilguoju kraštu, tešlą suvynioti į volelį 18 inčų ilgio, supjaustyti į 18 gabalėlių 1 inčo storumo ir sudėti į dvi riebalais pateptas 8 inčų apskritas formas, dedant nupjautą pusę apačion. Viršų lengvai patepti riebalais, uždengti ir palikti šiltai, kol bandelės šiek tiek pakils. Tada uždėti ant kiekvienos bandelės po truputį ananaso marmalado ir kepti karštoje krosnyje (375°F) 25 iki 30 min. Kai bandelės iškeps, kiekvieną jų patepti sekančiu mišiniu:

- $\frac{1}{2}$ puodelio cukraus pudros,
- $\frac{1}{4}$ šaukštelio vanilijos,
- Pieno.

Viską gerai išmaišyti. Mišinys turi būti gana tirštas. Užteptas ant karštų bandelių, jis išsileis.

Apelsinų ir razinkų pyragas

- $\frac{1}{2}$ puodelio sviesto ar margarino,
- 1 puodelis rudo cukraus,

- 2 gerai išplakti kiaušiniai,
- 1 vidutinio dydžio, plonos žievės apelsinas ir
- 1 puodelis razinkų, abu kartu sumalti mėsos mašinėle,
- 2 puodeliai persijotų miltų,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio muškato riešuto,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio cinamono,
- $\frac{1}{4}$ šaukštelio druskos,
- 1 arbat. šaukštelis valg. sodos, ištirpintos $\frac{1}{2}$ puodelio ir viename valg. šaukšte rūgusio pieno ar pasukų.

Apelsiną ir razinkas sumalti mašinėle. Miltus, druską ir prieskonius sumaišyti drauge. Išsukti sviestą, dedant palaipsniui cukrų. Baigus išsukti sviestą, sudėti išplaktus kiaušinius ir dalį miltų mišinio. Įmaišyti apelsino-razinkų mišinį ir gerai išmaišyti. Dėti vėl kitą dalį miltų, tada rūgusį pieną su soda. Baigti sudedant paskutinę dalį miltų. Tešlą supilti į 8×12 inčų formą ir kepti krosnyje $45-50$ min. prie 350°F . Iškepus atvėsinti ir perpti savo mėgstamu kremu.

Obuolinis desertas

Supjaustyti 6-8 obuolius ir sudėti į 8-9 inčų formą. Apibarstyti sekančiu mišiniu:

- $\frac{3}{4}$ puodelio miltų,
- $\frac{1}{2}$ puodelio sviesto,
- $\frac{3}{4}$ puodelio rudo cukraus.

Viską lengvai trinti pirštais, kol miltai suims į save sviestą. Taip paruoštais trupiniais apibarčius obuolius, kepti juos krosnyje prie $350-375^\circ\text{F}$, kol obuoliai suminkštės ir viršus pasidarys

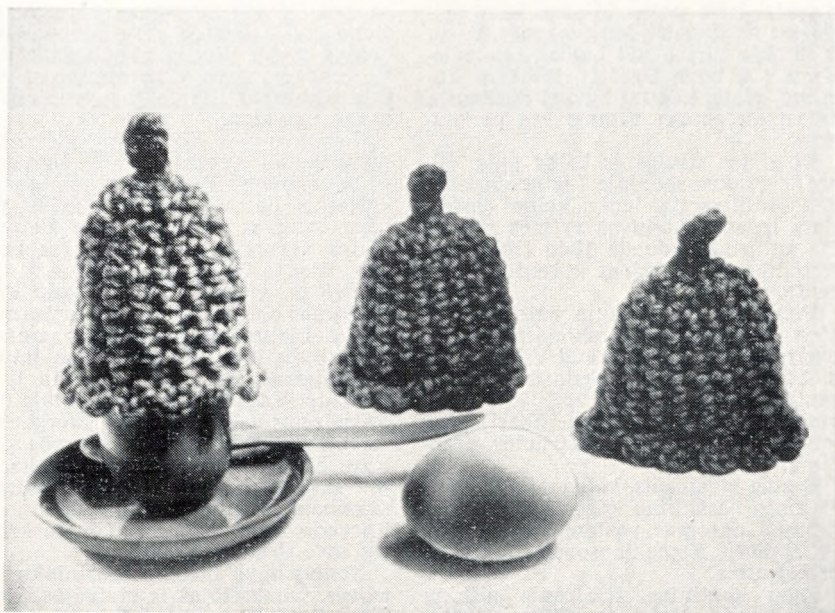
gražiai šviesiai rudas. Duodant į stalą šį desertą, galima kiekvieną porciją apipilti trupučiu klevo sirupo ir saldžia grietinele.

Viščiuko kepenėlės, paruoštos kinietišku būdu

- 2 kiaušiniai,
- $\frac{1}{2}$ šaukšto sviesto,
- $\frac{1}{4}$ puodelio sviesto ir alyvos,
- $\frac{1}{2}$ svaro grybų, supjaustytų,
- 1 puodelis svogūnų, supjaustytų rieikutėmis,
- $\frac{1}{2}$ puodelio salierų, supjaustytų įstrižai,
- $\frac{1}{2}$ puodelio žalio pipiro, supjaustyto pailgais gabalėliais,
- 1 dalelė česnako, sutrinto,
- 1 svaras viščiuko kepenų, supjaustytų į ketvirtadalius,
- 1 šaukštas sojos soso.

Kiaušinius lengvai išplakti ir iškepti mažoje keptuvėje su $\frac{1}{2}$ šaukšto sviesto. Išversti ant lentos, leisti atvėsti ir supjaustyti plonomis juostelėmis. $\frac{1}{4}$ puodelio sviesto ištirpinti didelėje keptuvėje, sudėti grybus, svogūnus, salierus, česnaką, žalią pipirą ir kepti, kol daržovės suminkštės, tik neperkepinti. Išimti daržoves iš keptuvės ir sudėti supjaustytas vištos kepenėles, kurias greit ant karštos ugnies apkeptinti.

Į kepenėles sudėti išvirtas daržoves, pridėti sojos soso 1 šaukštą ir apibarstyti supjaustyto kiaušinio juostelėmis. Visą greitai ir švelniai pašildyti ir duoti į stalą. Užtenka 4 porcijoms.

Megztos kepuraitės virtiems kiaušiniams

VILNIUS IN THE LIFE OF LITHUANIA

DR. M. ANYSAS

Po ilgoko laukimo šiomis dienomis pasirodė dr. Adolfo Šapokos parašyta knyga: „Vilnius Lietuvos gyvenime“ vertime anglų kalba. Lietuvišką tekstą ir anglų kalbą vertė buvęs britų konsulas Lietuvoje p. E. Harrison. Tuo vilniečiai padarė didelį įnašą buvusios lenkų okupuotos Lietuvos sostinės reikalui.

Knyga yra išleista gražiai, ant gero popieriaus, geromis nuotraukomis ir dideliu literatūros sąrašu. Knygos gamle yra pridėtas Lietuvos žemėlapis su rytinėmis sienomis, kokios jos buvo nustatytos Lietuvos ir Sovietų Sąjungos 1920 m. liepos mėn. 12 d. sutartyje. Knygos tiražas 2.000, kaina nepažymėta.

Veikalo turinys yra paskirstytas į devynias dalis, pradedant Lietuvos valstybės kūrimosi pradžia ligi Vilniaus grįžimo Antrojo pasaulinio karo metu.

Antroji dalis kalba apie Lietuvos valstybės pradžią ligi Liublino unijos. Vilniaus įkūrimo proga yra atpasakotas Gedimino sapnas. Autorius trumpai aprašo Vytauto ir Jogailos bei vėlesnių kunigaikščių laikotarpį, kai Vilnius visuomet buvo Lietuvos sostinė. Trečioji dalis pasakoja apie Magdeburgo teisės įvedimą Vilniuje, apie lietuvių kovas su Vokiečių Ordinui. Įdomu, kad tais laikais Vilnius yra pultas penkis kartus. Didžiausią sunaikinimą jis perkentė 1390 metų puolime, kur po penkių savaičių kovos paliko nepaimta tik augšutinė pilis. Vilniuje 1387 m. buvo paskelbta krikščionybė. Nuo 14-to šimtmečio pabaigos ligi 17-to šimtmečio vidurio Vilnius nebematė jokių priešių prie savo mūrų. Tai buvo **Vilniaus auksinis laikotarpis**, ypatingai Žygimanto Augusto laikais.

Vilniaus sunkumai prasideda su pirmąją Maskvos okupacija 1655 m., kuri tęsėsi šešis metus. Miestas buvo apiplėštas maskviečių kariuomenės, meno ir kitokie turtai, net baldai, ugniavietės ir t. t. buvo išvežti į Maskvą. Autorius teigia, kad tai buvusi didžiausia katastrofa, kurią Vilnius yra perkentėjęs.

Ketvirtas straipsnis kalba apie Vilnių ir Trakus senojoje Lietuvoje, apie gudų infiltraciją, lenkų kalbos išsivertimą ir apie Lietuvos rytines sienas. Čia autorius paduoda 18-to šimtmečio statistiką apie įvairių gyventojų procentą.

Penktame straipsnyje autorius aiškina apie Vilniaus smukimą rusų okupacijos metu. Pažymi, kad Vilnius tuomet išsivystė kaip mokslo ir kultūros centras ir atpasakoja apie jo sunkumų vėlesniais laikais, rusifikaciją, kolonizaciją bei lietuvių spaudos draudimą.

Šeštasis straipsnis kalba apie Vilnių Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse ir lietuvių daromas pastangas karo metu išgauti Nepriklausomos Lietuvos pripažinimą.

Ilgas septintas straipsnis aiškina apie lietuvių-lenkų konfliktą, lenkų okupaciją, demarkacijos linijos nusta-

tymą, Maskvos sutartį, lenkų ginkluotą agresiją, apie Vilniaus seimą, administracijos liniją, Vilniaus bylą Tautų Sąjungoje, tiesiogines derybas ir Hagos Tribunolo sprendimą. Čia yra paduoti žymesnieji faktai bei įvykiai, kurie tuomet jaudino Lietuvos valdžią bei visuomenę ir kartais net pačią Tautų Sąjungą, kai Lenkija atmetė kiekvieną Vilniaus klausimo sprendimo galimybę.

Aštuntas straipsnis kalba apie Vilniaus padėtį lenkų okupacijos metu, ten gyvenančių lietuvių skaičių, apie lietuvių organizacijas, lenkų represijas ir lietuvių spaudos padėtį bei lietuviškų mokyklų slopinimą.

Devintas straipsnis kalba apie Vilniaus grąžinimą. Pradedama su lenkų ultimatumu Lietuvai kaip tik tuo laiku, kai Hitlerio armijos žygiavo į Austriją, apie Molotovo-Ribbentropo paktą iš 1939 m. rugpjūčio mėn. 23 d., visos Lietuvos atidavimą Maskvai, o Vilniaus grąžinimą Lietuvai, vokiečiams ir rusams sumušus lenkų armiją, Antrojo pasaulinio karo pradžioje. Pagal susitarimą su Maskva Vilnius buvo grąžintas Lietuvai 1939 m. spalio mėn. 28 d., kai Lietuvos kariuomenė įžengė į Vilnių.

Šiandien Vilnius kenčia su visa tauta, bet Lietuvos žmonės tiki, kad dar išašū diena, kuomet Vilnius bus laisvos Lietuvos sostinė, baigia autorius.

Knyga turėtų būti gausiai perkama ir lietuvių, kad prie progos galėtų tuo klausimu informuoti ir angliškai kalbančius draugus ir pažįstamus.

GEN. VLADO NAGIAUS - NAGEVICIAUS MONOGRAFIJA

Siais metais iš spaudos išėjo dar viena monografija Lietuvoje buvusio labai populiarus kario bei kultūrininko gen. Vlado Nagiaus - Nagevičiaus. Monografiją išleido savo lešomis vėlionies našlė Veronika Nagevičienė. Pagerbdama savo vyro atminimą vietoje paminklo išleido jo gyvenimo ir darbų apžvalgą.

Kas buvo gen. Nagys-Nagevičius lietuvių tautai, vyresnioji karta žino apie jį be monografijos, bet jaunesniajai kartai ir lietuvių tautos ateiviai yra labai svarbus veiklas apie lietuvių tautos šventovę, kurios kūrėju buvo gen. Vladas Nagys-Nagevičius.

1918 m. grįžęs į Lietuvą kaip karo gydytojas aktingai dalyvavo organizuodamas Lietuvos kariuomenės sanitarinę tarnybą ir beveik visą laiką jai vadovaudamas. Bet lietuvių tautą jį žino kaip Karo Muzėjaus steigėją bei organizatorių. Jis pirmas suorganizavo laisvės karių invalidų tarnybą prie Karo Muzėjaus. Ir kasdien šie kariai su savo orkestru, Laisvės Varpui skambant, žygiuodavo prie Nežinomo Kareivio Kapo pagerbti kovoje kritusių savo draugų.

Nagius buvo Lietuvos karininkų Ramovės sumanytojas ir steigėjas. Nors iš profesijos buvo gydytojas, bet darbavosi labiau kaip kultūrininkas ir net

mokslininkas. Jis organizavo dr. J. Lietuvos istorinėms vietoms bei paminklams saugoti. Pats tyrinėjo keletą piliakalnių, kaip archeologas. Jis Lietuvos Jūrininkų sąjungos bei Jūrininkų mokyklos steigėjas. Lietuviškų tradicijų atgaivintojas bei jų puoselėtojas. Prie Nežinomo Kareivio Kapo išaugo lyg miškelis iš visos Lietuvos vietų atgabenti kryžiai. Jis puikiai suderino mistinę lietuvių tautos praeitį su dabarties gyvenimu. Beveik kiekvienas lietuvis su giliu jausmu sekė Karo Muzėjaus vakarinę maldą.

Jo pastangomis, tautai remiant, buvo pastatyti modernūs Karo Muzėjaus rūmai bei bokštas, kuriame skambėjo Amerikos lietuvių dovanotas Laisvės Varpas.

Didelės Muzėjaus patalpos buvo užpildytos istorine ir karo iš nepriklausomybės kovų medžiaga.

Siais laikais pastatas dar tebestovi, bet lietuvių dvasios istoriniai lobiai, Nežinomo Kareivio Kapas dingęs, dingę ir kryžiai. Dabar ten stovi paminklai Lietuvos prispaudėjų.

A. a. gen. Vladas Nagys-Nagevičius gimė 1880 m. birželio mėn. 17 d., mirė 1954 m. rugsėjo mėn. 15 d. Willoughby miestelyje, JAV. Monografiją redagavo dr. Balys Matulionis, talkinamas kitų vėlionies draugų bei bičiulių. Surinkta daug vertingos medžiagos ne vien apie vėlionį, bet ir Lietuvos istorinę šventovę Karo Muzėjų. Knygą iliustravo dail. Vyt. Raulinaitis ir monogramą piešė dail. Vl. Stančikaitė-Abraitienė. Spausdino Immaculata Press, Putnam, Conn. Užsisakyti knygą galima pas: Mrs. V. Nagius, 2281 Woodmere Dr., Cleveland 6, Ohio, USA. Kaina \$6.

KOTRYNA GRIGAITYTĖ "VEIDU PRIE ŽEMĖS" — NOVELĖS

Išleido Lietuviškos knygos klubas, spausdino "Draugo" spaustuvė Čikagoje. Kaina \$2.

Knygoje yra 13 novelių. Jų turinys iš paskutinių 20-ties metų gyvenimo laikotarpio. Painios situacijos, tėvynės netekimo tragedija, skurdus benamių lietuvių gyvenimas stovyklose. Centrinis motyvas visose novelėse augštesnė žmogaus moralė, kuri iškyla ir tragiškiausiuose momentuose. Pvz. "Paskutinis šokis", kur motina norėdama pradžuginti sužeistą verkiantį vaiką šoka, kol ją pačią perveria lektuvų kulkos.

Novelėse jauti autorės užuojautą išblokštam kenčiančiam savo žmogui lietuviui ir jos didelį skausmą, jei tie žmonės pasielgia prieš savo sąžinę arba žmogaus moralę, kaip novelėse "Šventasis melas" arba "Pirmosios Kalėdos".

Autorė nevengia ir humoristinio elemento, kurio yra apščiai "Senelėje".

Novelės "Veidu prie žemės" kelia žmoniškumo, užuojautos ir artimo meilės jausmus, reikalauja tarnauti ir padėti net savo priešams. Tikrasis moters grožis ne išorinėje išvaizdoje, bet jos kilnume ir sielos jautrumu, tarnaujant nelaimingiems ir ligoniams. Gerosios sielos dūsta šiame sumaterialėjusiame pasaulyje.

Kotryna Grigaitytė nėra nauja mūsų literatūroje. Jau nuo 1927 m. ji savo noveles spausdino jaunimo ir "Moters" žurnaluose. Kaip poetė debiutavo eilėraščių rinkiniu 1937 m. 1950 pasirodė su nauju poezijos rinkiniu.

Savo poezija ir novelėmis Kotryna Grigaitytė - Graudušienė stengiasi įsi-

skverbti į vidinį žmogaus paslapčių pasaulį ir lengvu eiliuotu žodžiu arba paprastu sakiniu novelėse stengiasi atspėti žmogaus kančios kelią, jo vidinį tragizmą meilėje ar šeimos konfliktuose. "Veidu prie žemės" novelių rinkinys praturtins kiekvieno skaitytojo sielą, nes jį perskaičius kyla užuojauta nekaltai kenčiančiam žmogui, o kartu suplazda ir šviesesnio rytojaus viltis.

DR. JONAS GRINIUS
"GULBĖS GIESMĖ"

Už savo eiliuotą istorinę dramą "Gulbės giesmė", išleistą Lietuviškos knygos klubo Čikagoje, dr. J. Grinius laimėjo Rašytojų dr. jos \$500 premiją. "Gulbės giesmė" yra dramatiška bei tragiška drama Lietuvos didikų Radvilų dukters Barboros Radvilaitės - Goštautienės ir Lenkijos bei Lietuvos karaliaus Žygimanto Augusto. Jų slapta meilė, kova dėl karalienės vainiko su lenkų bajorų seimu ir galop Barboros, jau karalienės, staigi mirtis.

Knyga atskleidžia didelių jausmų bei tragiškų išgyvenimų karališkosios poros dramą.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Vladas Šlaitas, "Be gimto medžio", 1962 m. Nida Press. Tai keturiasdešimties eilėraščių knyga, kur poetas moderniu stiliumi išdainuoja prarastos tėvynės ilgesį ir analizuoja gyvenimo prasmę. Vládą Šlaitą reikia skirti prie mūsų didžiųjų poetų, nes jo poezija dvelkia gilia filosofine mintimi ir gyvenimo tragizmu.

Atgarsiai — Venezuelos Lietuvių Savišalpos Bendruomenės dvimėseninis leidinys. Leidžia Caracas Apylinkės valdyba. Nr. 11, 1962 m. Įdomus savo turiniu, kaip vaizduojantis Venezuelos lietuvių gyvenimą.

Lietuvių Dienos — Lithuanian Days. 1962 m. Maironio metai, gruodžio mėn. Turinyje Vatikano susirinkimas, M. Mykolaitytės - Lavėnienės eilėraščiai, plati kultūrinė apžvalga ir meniškos iliustracijos.

Ateitis — Ateitininkų moksleivių žurnalas. 1963 m. Nr. 1. Kultūros kongreso apžvalga, Lietuvių studentų suvažiavimo darbai. Iliustracija Vidos Krištolaitytės. Adresas: Red. 5725 So. Artezian Ave., Chicago 29, Ill. Metams prenumerata \$5.00.

Joseph Ehret — Solowjow and Šalkauskis. Ištrauka iš italų žurnalo "Ettore Lo Gatto & Giovanni Maver". 1962 m. Palyginamoji filosofinė studija apie Solowjovą ir Stasį Šalkauskį.

Lithuanus — Lithuanian Quarterly, Volume VIII, Nr. 1-2, 1963. Editor A. Mickevičius. 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N.Y. Politinis kultūrinis, akademikų leidžiamas žurnalas anglų kalba, informacinio pobūdžio kitatautiems. Eina kas 2 mėn.

Laiškai Lietuviams — 1963 m. sausio mėn. Redaktorius Juozas Vaišnys, S.J., administratorius Petras Kleino, S.J. 2245 W. 56th St., Chicago 36, Ill.

Knygų lentyna — 1962 m. Nr. 3 (128), XV metai. Leidžia Vytautas Saulius, Danville, Ill., USA of America. Lietuvių bibliografinės tarnybos biuletenis. Labai naudingas leidinys, teikias naujausių leidinių žinias.

Žvaigždė — Nr. 1, sausis 1963 m. 2345 West 56th St., Chicago 36, Ill. Metams prenumerata \$2.00, užsienyje \$2.50. Leidžia Tėvai Jėzuitai. Redaktorius B. Krištanavičius, S.J. Religijinis šeimos žurnalas.

Šaltinis — nr. 6, gruodis, 1962 m. Leidžia Šv. Kazimiero Sąjunga. Redaguoja kun. S. Matulis. Londono lietuvių dvimėseninis katalikiškos krypties žurnalas. Redakcija ir adminst.: Lithuanian R. C. Church 21 The Oval Hackney Rd., London, E. 2, England.

Moterų Dirva — 1962 m. gruodžio mėn. Nr. 12. Leidžia Moterų Sąjunga. Redaktorė Dale Murray. 205 Luelde St., South Bend 14, Ind. Daugiau informacinio pobūdžio žurnalas apie Katalikų Moterų S-gos veiklą JAV-bėse. Matams prenumerata \$3.00.

Eltos Informacija. Leidžia VLIK'o Vykdomosios Tarybos informacijos taryba, gruodžio mėn. 1962 m. ir sausio mėn. 1963 m., 741 Reutlingen, Gratianus Strasse 11, W. Germany.

Lietuvos Pajūris — Nr. 4 (12), 1962 m. Išeina kas trys mėnesiai. Paskutinis nr. skirtas 40 metų sukakčiai Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos paminėti. Red. A. Lymantas. Leidėjas — Maž. Lietuvos Bičiulių Dr. ja. Adresas: 5260 — 10th Ave., Rsmst., Montreal, P. Q. Canada.

SKAITYKITE IR PLATINKITE
VIENINTELĮ KATALIKIŠKOS BEI TAUTINĖS MINTIES
MOTERIMS SKIRTĄ ŽURNALĄ

"MOTERIS"

"Moteris" išleidžiama kas du mėnesiai.
Prašome bendradarbiauti visas lietuves moteris.

"MOTERS" PRENUMERATA Šiaurės Amerikoje: JAV-bėse bei Kanadoje metams \$4.00; Australijoje \$3.00; Vakarų Europoje, Britanijoje ir Pietų Amerikos valstybėse, kaip Brazilijoje, Argentinoje ir kitur — \$2.00. • Garbės prenumerata metams \$7.00. Atskiuro numerio kaina 75 c.

"Moters" adresas:

"Moteris.", 57 Sylvan Avenue, Toronto 3, Ontario, Canada.

Prašome malonias skaitytojas apmokėti prenumeratą pradžioje metų ir kaip dovaną užsakyti giminėms bei bičiuliams.

• Laiškai

Mane ypatingai pradžiugino D. Petrutytės vedamas "Vaiko Auklėjimo" skyrius, kuris kiekvienai motinai yra būtinas.

Sveikinu Jus, kad supratote vaiko auklėjimo svarbą ir šitą skyrelį įvedėte į "Moters" žurnalą.

Zina Piečaitienė
Montreal, Que.

Džiaugiuosi Jūsų energija ir pažanga, kurią matau "Moters" laukiama me mūsų pastogėje žurnale.

E. Ribokienė
Omaha, Nebraska

Didelis ačiū už siunčiamą man be pertraukos gražų ir labai naudingą žurnalą — "Moteris", kurį tvarkingai gaunu ir skaitau.

V. Brilling
Gauting, W. Germany

Ačiū už tvarkingai siuntinėjamą žurnalą, kuris yra įdomus ir visuomet laukiamas.

E. Grušienė
Brockton, Mass.

Jūsų žurnalas yra labai puikiai leidžiamas ir didžiai vertingas.

Su geriausiais linkėjimais,

J. Motiejūnas
Los Angeles, Calif.

Dėkoju Jums už taip įdomų ir malonų žurnalą mums moterims. Daug gražių minčių pareiškia gabios moterys, reikėtų ir į mūsų dienraščius tokius straipsnius kaip "Jaunimas ir lietuvybė" parašyti, gal visuomenė atkreiptų didesnę dėmesį ir pedagogai keistų mokymo būdą.

Su didžia pagarba,

Danutė Balchas
Chicago, Ill.

★

ŽURNALUI AUKOJO

Liet. Kat. Moterų dr. ja
Melbourne, Australijoje \$47.00
E. Armonienė, Baltimore, Md. \$13.00
O. Jonaitienė, Toronto, Ont. 5.00
O. Aleliūnienė, Chicago, Ill. 3.00
Prel. M. Krupavičius, Cicero, Ill. 2.00

GARBĖS PRENUMERATOS

O. Bačkienė, Washington, D.C.; K. Balzarienė, Chicago, Ill.; M. Basalykienė, Toronto, Ont.; J. Biliūnienė, Port Cester, N.Y.; dr. N. Braženas, New York, N.Y.; D. Bubelienė, Rockford, Ill.; O. Danisevičienė, Brooklyn, N.Y.; E. Dėdinienė, Brooklyn, N.Y.; V. Dobrovolksienė, Chicago, Ill.; I. Eitmanienė, Paterson, N.J.; E. Grušienė, Brockton, Mass.; L. Jakubauskienė, Chicago 13, Ill.; E. Januškiėnė, Winnipeg, Man.; J. Jokubaitienė, Detroit, Mich.; S. Kalvaitienė, Santa Ana, Calif.; V. Kulbokienė, Boston, Mass.; V. Lavinskienė, Cicero, Ill.; A. Mačiukienė, Chicago, Ill.; P. Martinkaitienė, Cicero, Ill.; M. Mikonienė, Cleveland, Ohio; M. Pelk, Racine, Visc.; A. Prunskytė, Chicago, Ill.; P. Rozinskienė, Detroit, Mich.; V. Rutkauskienė, Merick, N.Y.; E. Senkuvienė, Toronto 4, Ont.; K. Šlitterienė, Waukegan, Ill.; E. Šveždienė, Toronto, Ont.; P. Totoraitienė, Medellin, Colombia; J. Ulpienė, Dorchester, Mass.; K. Žibienė, Paterson, N.J.; M. Zukauskienė, Chicago, Ill.